

OBJAVTE ESPERANTO

FASCINUJÚCI JAZYK

Obsah

Základné informácie o esperante	03
Malé jazykové predstavenie esperanta	10
Krátke osobné príbehy o esperante.....	12
Zamenhof, iniciátor esperanta	17
Esperanto z psychologického hľadiska	19
Zvyčajné otázky o esperante	21
Miestne informácie o esperante	23

Milý čitateľ,

mal si niekedy chuť porozprávať iným o dobrom filme, zaujímavej knihe, alebo o niečom inom, čo sa Ti páči? Podobne my radi rozprávame o esperante. Páči sa nám tento jazyk, a preto chceme, aby sa aj ostatní dozvedeli, že existuje a hodí sa na medzinárodnú komunikáciu.

"My" v tomto prípade znamená ľudia z rôznych krajín, ktorí často používajú esperanto v medzinárodných kontaktoch. Okrem toho sme aktívni v medzinárodných organizáciách E@I a ILEI (predstavíme ich na strane 7).

Obsah brožúrky je rozdelený do siedmich častí. V prvej poskytneme základné informácie o esperante. V druhej predstavíme esperanto ako jazyk. V tretej nasledujú osobné spovede ľudí, ktorí esperanto často používajú. V štvrtnej časti je stručne popísaná práca L. L. Zamenhofa, autora základov esperanta. V piatej psycholog rozoberie medzinárodnú komunikáciu a esperanto z pohľadu psychológie. V šiestej zodpovieme časté otázky o esperante. V siedmej časti si môžeš prečítať o esperantskom hnutí na Slovensku.

Ako bolo povedané, máme radi esperanto, a ak táto brožúrka v Tebe prebudí záujem o tento fascinujúci jazyk, poteší nás to.

Príjemné čítanie!

Team E@I

PS: Ak by ste si po prečítaní tejto brožúrky chceli prečítať novinky o esperante, pozrite si stránku www.aktuale.info.

aktuale .info

Brožúru preložili z esperanta Ľubomír Fajth a Rastislav Šarišký.

Grafická úprava: Stano Marček.

Projekt získal finančnú podporu nadácie Olle Olsson a nadácie Ido na pamiatku Hellmuta Röhnischa.

Brožúrka je voľne sťahovateľná v mnohých jazykoch na adrese: www.ikso.net/broshuro. Môžete ju kopírovať a používať na nekomerčné účely, pod podmienkou, že bude kopírovaná bez zmien, vrátane tohoto textu.

Iné použitie obsahu je možné len so súhlasom E@I a ILEI. Kontaktujte nás na adrese broshuro@ikso.net.

Základné informácie o esperante

Esperanto je jazyk ako všetky ostatné ľudské jazyky. Môžu sa v ňom vyjadriť city a myšlienky rovnako ako aj v iných jazykoch. V esperante je možné spievať, tvoriť poéziu, hádať sa, milovať, ohovárať, žartovať, vedecky diskutovať, utešovať, hrať sa atď.

V esperante možno aj písať, tu je niekoľko príkladov:

- ◆ Esperanto estas lingvo. (= Esperanto je jazyk.)
- ◆ Ni havas revon. (= Máme sen.)
- ◆ La suno brilas. (= Slnko svieti.)
- ◆ Ĉu vi vidas min? (= Vidíš ma?)
- ◆ Jes, mi vidas vin. (= Áno, vidím ťa.)
- ◆ Mi amas vin! (= Lúbim ťa!)

Národné a etnické jazyky patria osobitným skupinám ľudí. Napríklad maďarčina patrí Maďarom, portugálčina Brazilčanom a Portugalcom, japončina Japoncom atď.

S esperantom to tak nie je, esperanto nepatrí žiadnemu národu, patrí všetkým, ktorí sa ho učia, bez rozdielu národnosti, bydliska a pod. Esperanto nie je národný jazyk, ale medzinárodný jazyk s používateľmi vo všetkých častiach sveta.

Hlavným cieľom esperanta je uľahčenie kontaktov a komunikácie medzi ľuďmi, ktorí nemajú spoločný materinský jazyk. Podľa našich skúseností je esperanto zvlášť vhodný jazyk na medzinárodnú komunikáciu medzi "jednoduchými ľuďmi", ktorí sa zaujímajú o ostatné krajiny a národy.

"Pre mňa je esperanto vynikajúci jazyk na udržiavanie kontaktov s priateľmi z mnohých krajín a na prácu na medzinárodných projektoch."

Peter Baláž
koordinátor E@I

Jeden človek, L.L. Zamenhof, vypracoval základy esperanta. Robil to tvorivo a starostlivo, počas 10 rokov, používajúc národné jazyky ako zdroj inšpirácie. Len vtedy, keď cítil, že jazyk už má "vlastného ducha", odhodlal sa ho predstaviť širokej verejnosti. To sa udialo v roku 1887 vydaním brožúrky s názvom *Lingvo Internacia*.

V brožúrke Zamenhof použil pseudonym Doktoro Esperanto (Doktor Dúfajúci), a tak sa neskôr slovo ESPERANTO stalo názvom samotného jazyka. V nasledujúcich rokoch sa brožúrka dostala k milovníkom jazyka a idealistom v mnohých krajinách. Títo sa jazyk učili a používali ho v medzinárodnej komunikácii. Takýmto spôsobom sa esperanto postupne vyvíjalo z projektu jedného človeka k žijúcemu medzinárodnému jazyku. Dnes je esperanto obľúbené a používané stovkami tisíc, ba miliónmi ľudí na celom svete.

Môže to znieť neuveriteľne, že projekt jedného človeka sa úspešne rozvinul až do živého medzinárodného jazyka, je používaný a obľúbený u mnoho ľudí, či nie? Táto brožúrka v skratke objasňuje, prečo a ako sa to mohlo stať. Brožúrka tiež ukazuje, ako sa esperanto používa v súčasnosti na celom svete. Čítajte ďalej a čoskoro budete vedieť viac o Lingvo Internacia (pôvodné meno esperanta)

L.L. Zamenhof (1859-1917),
iniciátor esperanta

Možnosti použitia esperanta

Každodenne ľudia používajú esperanto rôznymi spôsobmi na cestách, konferenciách, internete, v práci alebo v rodine.

"Ja používam srbský jazyk so svojimi deťmi, angličtinu pri štúdiu, švédčinu v spoločnosti a esperanto v práci a so svojim manželom. Všetky jazyky majú svoje výhody a nevýhody. Zo štyroch jazykov, ktoré každodenne používam, sa v esperante cítim najpohodľnejšie."

Sonja Petrović Lundberg,
koordinátorka www.lernu.net

Zvyčajne esperanto používajú ľudia, ktorí nemajú rovnaký materinský jazyk. V týchto kontaktoch slúži esperanto ako "mostový jazyk". Silnou stránkou esperanta je práve to, že dobre funguje ako "most", alebo akoby "lepidlo" medzi ľuďmi v medzinárodných kontaktoch.

Jedným zo spôsobov, ako využiť esperanto, je cestovať na medzinárodné esperantské podujatia, kde sa stretávajú ľudia z mnohých krajín. Mnohí používatelia esperanta sa počas týchto podujatí radi stretávajú s ľuďmi z rôznych krajín, diskutujú s nimi, vymieňajú si nápady, spievajú, tancujú, robia výlety, atď. (podujatia tohoto druhu predstavíme neskôr).

Iným spôsobom použitia esperanta je cestovanie do zahraničia a bezplatné bývanie u ľudí hovoriacich esperantom. Keď v cudzine bývate v domácnostiach obyčajných ľudí, zvyčajne získate lepší obraz o podmienkach a zvykoch v tejto krajine, ako keby ste bývali v hoteli. Existuje sieť ľudí hovoriacich esperantom, ktorí ponúkajú ubytovanie. Volá sa Pasporta Servo. Je v nej asi 1200 adries vo viac ako 90-ich krajinách.

Možno najužitočnejšou vecou na Pasporta Servo je, že pomocou neho nemusíte veľa plánovať, ale môžete spontánne ísť kde chcete, podľa svojej vôle.

Amanda Higley, USA,
ktorá cestovala po Európe 16 mesiacov a platila len za tri nociľahy.

Tretí spôsob použitia esperanta je dopisovanie si s esperantistami, listami alebo cez internet, aby sme rýchlo a ľahko získali kontakty s ľuďmi z iných krajín.

Internet odstránil fyzické vzdialenosti a esperanto odstraňuje "jazykovú vzdialenosť". Internet a esperanto je teda vynikajúcim partnerom na medzinárodnú komunikáciu.

Henning Sato von Rosen,
jeden zo zakladateľov E@I

Iný spôsob ako byť aktívny v esperantskom hnutí, pre lepší pokojný svet, je čítať novinky o udalostiach v rôznych krajinách, napísané priamo ľuďmi, ktorí tam žijú, alebo čítať knihy, pôvodne napísané v minoritných jazykoch, ktoré nie sú preložené do vášho materinského jazyka, ale do esperanta áno.

Medzinárodné esperantské podujatia

Tu je niekoľko príkladov populárnych medzinárodných esperantských podujatí vo svete:

HIMALÁJSKE STRETNUTIE

Himalájske stretnutie má hlavne turistický charakter. Zoznámi účastníkov so životom a pozoruhodnosťami Nepálu pod vedením miestnych esperantistov. Zvyčajne sa robí dlhší výlet mimo Katmandu – hlavného mesta Nepálu, počas ktorého nepálski a zahraniční esperantisti majú možnosť byť spolu, zoznámiť sa navzájom a praktizovať jazyk v exotickom prostredí.

MEDZINÁRODNÝ MLÁDEŽNÍCKY KONGRES - IJK

Vynikajúce podujatie pre všetkých mladých záujemcov o esperanto. Vďaka neformálnej a živej atmosfére je možné ľahko nájsť nových priateľov z rôznych krajín a spoznať medzinárodné mládežnícke hnutie. Účastníci často prichádzajú až z 30-ich krajín a sú ich stovky. Každoročne sa kongres koná v inej krajine alebo na inom mieste.

MLÁDEŽNÍCKY E-SEMINÁR – JES

Zábavný a slávnostný týždeň okolo nového roku niekde v Európe. Počas dňa je seriózny program, mladí ľudia sem však prichádzajú hlavne kvôli priateľstvám, tancovaniu a nočnému životu.

SEVEROAMERICKÝ LETNÝ KURZ – NASK

NASK sa uskutočňuje počas troch týždňov na univerzite v Spojených štátoch a pozostáva z intenzívneho učenia esperanta na rôznych jazykových úrovniach. NASK má medzinárodnú sieť učiteľov a študentov.

SPOLOČNÝ SEMINÁR – KS

Seminár o spolupráci, ktorý sa postupne uskutočňuje v Číne, Japonsku a Kórei. Je určený pre mládež, hlavne zo spomenutých krajín. Uskutočňuje sa každoročne a spája mladých ľudí v Ázii, ktorí hovoria esperantom.

KULTÚRNY FESTIVAL – KEF

Niekoľkodňový festival s pestrým esperantským kultúrnym programom, s účastníkmi rôzneho veku. Hudobníci a umelci prichádzajú hlavne z Európy. Poobede a večer sa zvyčajne hrá divadlo, konajú sa prednášky, diskusie

a koncerty esperantských skupín. V noci sa tancuje, je otvorený bar a "gufujo" ("soviareň" – pokojné miesto na pitie čaju a rozhovory). Festival sa zvyčajne uskutočňuje v severnej Európe.

CELOAMERICKÝ KONGRES ESPERANTA – TAKE

TAKE má za cieľ posilniť solidaritu medzi esperantistami v Severnej, Strednej a Južnej Amerike, zveladiť esperantské hnutie a študovať jeho problémy. Okrem pracovných častí sú na kongrese aj mnohé vzdelávacie a zábavné programy, zamerané na vzdelávanie účastníkov a rozšírenie vedomostí o kongresovej krajine medzi esperantistami.

SVETOVÝ KONGRES – UK

Najväčšie každoročne sa konajúce esperantské podujatie. Universala Kongreso je kongres s rôznymi programovými časťami, ktorými sú najmä prednášky a zasadnutia, ale aj koncerty, divadlá, exkurzie, tanec a pod. Zvyčajne sa ho zúčastňuje 2000 až 4000 ľudí z približne 50 krajín. Každý rok je kongres v inej krajine alebo na inom mieste.

Ako sa stalo esperanto žijúcim jazykom?

Môže to znieť dosť neuveriteľne, že sa projekt jedného človeka môže vyvinúť na živý medzinárodný jazyk. Napriek tomu sa to v prípade esperanta stalo a teraz sa vyvíja podobne, ako sa vyvíjajú ostatné jazyky. (Vieme to, lebo ho každodenne používame.)

Niekoľko hlavných faktorov, ktoré spôsobili, že esperanto sa stalo žijúcim jazykom:

◆ Zamenhof mal veľký talent na vytváranie základov jazyka

Už ako dieťa začal Zamenhof premýšľať o medzinárodnom jazyku a ako mladík sa rozhodol uskutočniť svoje sny. Keď mal 17 rokov, ukázal svojim priateľom zo školy prvý výsledok. Potom počas desiatich rokov robil zmeny a zdokonaľoval svoje základy jazyka. V roku 1887 predstavil jazyk pod menom *Lingvo Internacia*.

◆ Esperanto rýchle získava používateľov v mnohých krajinách

Len niekoľko rokov po narodení malo esperanto ním hovoriace spoločenstvá v mnohých krajinách; používali ho, starali sa oň, mali ho radi. Mnohí z nich si dopisovali a stretávali sa s esperantistami z iných krajín. Vďaka tomu bolo esperanto už od začiatku používané na medzinárodnú komunikáciu v rôznych situáciách.

◆ Zamenhof ponechal používateľom rozhodnutie o vývoji esperanta.

Počas prvého veľkého esperantského kongresu v roku 1905 Zamenhof deklaroval, že odvtedy už nebude viesť vývoj jazyka, ale že každý používateľ môže vplývať na jeho vývoj. To sa ukázalo ako dôležité rozhodnutie, pretože mnohí používatelia sa cítili ako súčasť evolučného procesu jazyka a následne sa cítili viac zaangažovaní.

◆ Esperanto má stabilné jadro, ktoré pôsobí preventívne proti náhlym reformám

Aby sa predišlo nedorozumeniam o jazykových reformách, Zamenhof navrhol, aby existovalo nezmeniteľné jadro jazyka, predstavené v dokumente *La Fundamento de Esperanto* (Základ esperanta). Návrh bol prijatý v roku 1905 a aj dnes má *Fundamento* stabilizujúci vplyv na vývoj jazyka.

◆ Esperanto je aj prirodzený, aj vytvorený jazyk

Zdrojom esperanta sú slovné korene a gramatické princípy z národných/etnických jazykov. Keď hovoríte esperantom, vnímate ho ako prirodzený jazyk. Súčasne je esperanto relatívne ľahko naučiteľné pre svoju pravidelnú gramatiku a múdry systém tvorby slov, čo je výsledkom veľmi starostlivo vytvoreného jazykového základu.

◆ La interna ideo – spoločný, ale dobrovoľný ideový základ

S esperantom je spojená ideológia mieru a bratstva medzi všetkými národmi, ktorú zvyčajne nazývame "la interna ideo" (vnútorná myšlienka). Táto "vnútorná myšlienka" je veľkou inšpiráciou pre ľudí, ktorí túžia o pokojnejšom a lepšom svete niekedy v budúcnosti. Okrem iného aj vďaka nej mnoho ľudí ochotne investuje energiu a čas do esperantského hnutia.

◆ Esperanto nie je len európsky jazyk

Slovíčka v esperante pochádzajú hlavne z európskych jazykov, ale gramatika a spôsob skladania slov má veľa podobností s čínštinou, turečtinou a inými neindoeurópskymi jazykmi. Syntax a zvyčajný štýl esperanta sú zväčša slovanské. Nezávisle od materinského jazyka, esperanto je možné zvládnuť v priebehu niekoľkých mesiacov až rokov – a potom ho vnímať ako svoj jazyk.

Dôkaz o tom, že sa esperanto úspešne vyvinulo na živý medzinárodný jazyk, je fakt, že dnes má stabilnú, ním hovoriacu základňu, vo všetkých častiach sveta. Väčšina prívržencov študuje jazyk v mladosti, niektorí ako dospelí, existujú však aj ľudia, ktorí hovoria esperantom od narodenia, ako jedným z jazykov, ktorými sa hovorí v rodine.

Ja si stále myslím, že esperanto je najcennejším dedičstvom, ktoré mi moji drahí rodičia zanechali.

Carlo Minnaja z Talianska, ktorý hovoril esperantom doma so svojimi rodičmi a bratom.

Medzinárodné esperantské organizácie

Aby sa uľahčilo používateľom esperanta organizovať sa a byť činnými na medzinárodnej úrovni, existuje veľa medzinárodných organizácií. Predstavíme niektoré z nich.

Edukácia@Internet – E@I

E@I je medzinárodná pracovná skupina, ktorá iniciuje spoluprácu a komunikáciu na celom svete. Pracovná skupina uskutočňuje vzdelávacie projekty, podujatia na podporu medzikultúrnych štúdií, používania jazyka a internetových techník. Príkladom úspešného E@I-projektu je www.lernu.net (mnohojazyčné stránky na výučbu esperanta). Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.ikso.net

Medzinárodná organizácia esperantských učiteľov – ILEI

ILEI je hlavnou organizáciou pre učiteľov esperanta. Má sekcie vo viac ako 30-ich a členov vo viac ako 45-ich krajinách sveta. Organizácia sa zaoberá okrem iného vyučovaním esperanta na školách a univerzitách, organizuje skúšky, ktoré testujú jazykové a kultúrne vedomosti o esperante. Domovská stránka (v esperante): www.ilei.info

Esperantic Studies Foundation – ESF

ESF podporuje výskum a vyučovanie esperanta a príbuzných oblastí v rámci interlingvistického spoločenstva, zvlášť vo vzťahu k vyššiemu vzdelávaniu v Severnej Amerike. Hlavnou otázkou ESF, skúmanou rôznymi spôsobmi, je: "Je možný svet, v ktorom mnohé jazyky, veľké aj malé, existujú spolu v relatívnej rovnosti? Je možná celosvetová komunikácia s bohatými a chudobnými?" Domovská stránka (v angličtine): www.esperantic.org

Universala Esperanto-Asocio – UEA

UEA bola založená v roku 1908, ako organizácia individuálnych esperantistov. V súčasnosti je UEA najväčšou medzinárodnou organizáciou pre esperantistov a má členov v 117 krajinách. UEA sa usiluje nielen o rozširovanie esperanta, ale aj o povzbudenie diskusie o svetových jazykových problémoch a o nevyhnutnosti rovnosti medzi jazykmi. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.uea.org

Celosvetová esperantská mládežnícka organizácia – TEJO

TEJO je medzinárodná mimovládna mládežnícka organizácia, založená v roku 1938, ktorá sa usiluje o mier a interkultúrne porozumenie medzi mládežou na celom svete pomocou esperanta. Aktívne pracuje na riešení súčasných problémov a tém mládeže, hlavne vo vzťahu k jazykovým a kultúrnym záležitostiam. Zo svojej ústrednej kancelárie v Holandsku koordinuje prácu viac ako 40-ich sekcií a členov vo viac ako 80-ich krajinách. Domovská stránka: www.tejo.org

Európska esperantská únia – EEU

EEU bojuje za jazykovú rovnoprávnosť a diverzitu v Európe. Považuje rovnoprávnosť za nevyhnutnú pre skutočnú demokraciu. Jazykovú diverzitu považuje za rovnako dôležitú, ako je rastlinná a živočíšna diverzita pre ekológiu. Okrem toho EEU rozvíja európsku identitu, harmonicky s národnostnou a regionálnou identitou. Domovská stránka (v esperante): www.europo.eu

Cyklistické esperantské medzinárodné hnutie – BEMI

Niečo pre tých, ktorí sa radi bicyklujú a súčasne hovoria esperantom. BEMI pravidelne organizuje rôzne cyklistické karavány, často spojené s mládežníckymi podujatiami. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.bemi.free.fr/

Eurokka

Eurokka pôsobí celosvetovo a jej cieľ je rozvíjať a šíriť v esperantskom hnutí, ale aj mimo neho, esperantskú hudobnú kultúru, hudobné skupiny a umelcov, ktorí spievajú esperantom. Domovská stránka (v esperante): <http://artista.ikso.net/eurokka/>

Sennacieca Asocio Tutmonda – SAT

Hlavným cieľom SAT je vzdelávanie, hlavne robotníckej triedy, pomocou esperanta. SAT sa na esperanto pozerá ako na nástroj, nie ako na cieľ. Organizácia má socialistické tendencie, zahŕňa však všetky socialistické frakcie, pod podmienkou, že akceptujú princíp otvorenej a slobodnej diskusie. Slovičko "sennacieca" (beznárodnostný) hovorí, že organizácia, na rozdiel od najväčšej časti medzinárodného robotníckeho hnutia, má len individuálnych členov. Domovská (mnohojazyčná) stránka: www.satesperanto.org

Vhodné na medzinárodnú komunikáciu

Možno ste si pri čítaní pomysleli:

Esperanto je medzinárodný jazyk... Ale my už predsa máme medzinárodný jazyk. Angličtina je svetový medzinárodný jazyk a takmer všetci ním hovoria.

Celkom správne, angličtina je najviac používaný jazyk v medzinárodných kontaktoch. Asi 7% ľudstva hovorí angličtinou od narodenia a podľa rôznych hodnotení aj asi 7% dosiahlo v učení angličtiny, či v mladosti, alebo už ako dospelí, vysokú úroveň. Ale tí, ktorí dosiahli vysokú úroveň angličtiny, sú predovšetkým ľudia, ktorých materinský jazyk sa podobá na angličtinu, napr. Nemci, Holanďania a Švédi. Pre mnohých iných, napr. Maďarov, Číňanov, Turkov a Kórežčanov, ktorých materinský jazyk sa nepodobá na angličtinu, je často veľmi ťažké a časovo náročné dosiahnuť vysokú úroveň angličtiny.

Aj mnohé iné jazyky sú používané na komunikáciu v geograficky ohraničených regiónoch. Na medzinárodnú komunikáciu existuje mnoho variácií a možností. Myslíme si, že mnohоязыčnosť je niečo, čo je treba podporovať a esperantské hnutie tiež podporuje používanie malých a minoritných jazykov v rôznych kontextoch. Treba mať na pamäti, že nie všetci sa ľahko učia cudzie jazyky a nie všetci chcú svoj čas venovať učeniu sa ďalších jazykov. Okrem iného, pre ľudí, ktorí by radi vedeli hovoriť cudzím jazykom, ale nepodarilo sa im to v škole, je esperanto zaujímavou alternatívou.

Podľa našich skúseností je esperanto vhodné na medzinárodnú komunikáciu, okrem iného z týchto dôvodov:

1) Ľahšie

Pre všetkých, ktorí študovali esperanto a národný alebo etnický jazyk ako cudzie jazyky, je jasné, že esperanto je ľahšie zvládnuteľné ako národné alebo etnické jazyky. Esperanto je relatívne ľahké, pretože nemá priveľa pravidiel a tieto nemajú výnimky. Okrem toho sa netreba učiť toľko slovíčok ako v iných jazykoch, lebo sa dajú ľahko skladať z koreňov, predpôn a prípon. Nedá sa presne povedať o koľko sa esperanto učí ľahšie, lebo to závisí okrem iného aj od jazyka, s ktorým ho porovnávame, a aj od požadovanej úrovne. V zásade štúdium esperanta zaberá pätinu až tretinu času, potrebného na dosiahnutie rovnakej úrovne v iných jazykoch.

2) Neutrálnejšie

Preto, že esperanto nepatrí žiadnemu národu ani etniku, je pre medzinárodnú komunikáciu neutrálnejšie než národné alebo etnické jazyky. Esperanto nie je spojené s národnou alebo etnickou kultúrou, čo je veľkou výhodou pre jazyk, ktorý funguje ako most medzi rôznymi národnými svetmi. (Esperanto však nie je jazyk bez kultúry. Má svoju vlastnú, medzinárodnú kultúru.)

3) Spravodlivejšie

Všetci, ktorí sa učia esperanto, majú dobrú šancu dosiahnuť v ňom vysokú úroveň a potom, z jazykového hľadiska, na podobnej úrovni komunikovať s inými, nezávisle od jazykového pôvodu.

To platí pre všetky národy, nie len západné. Aj tí, ktorí hovoria esperantom, mali podobnú možnosť dosiahnuť v ňom vysokú úroveň (od narodenia hovoriaci všeobecne nehovoria lepším esperantom než iní, ktorí ho vážne študovali). Preto je esperanto spravodlivejšie v úlohe medzinárodného jazyka ako národné jazyky, ktoré niektorí bez veľkej námahy ovládajú lepšie než tí ostatní, ktorí sa museli veľmi namáhať, aby dosiahli ich úroveň.

Podľa môjho názoru sa Číňania učia esperanto oveľa ľahšie než európske jazyky. Dokonca aj Číňania, ktorí už esperanto študovali, majú pri študovaní európskych jazykov veľkú výhodu v porovnaní s inými ľuďmi.

XIAO Peiliang, Čína

Pre všetkých, ktorí cítia, že jednoduchosť, neutralita a spravodlivosť sú dôležité črty medzinárodného jazyka, môže byť esperanto veľmi zaujímavé.

Angličtina je v súčasnosti najpoužívanejším jazykom v medzinárodnej komunikácii. Ale, kto vie, môže sa stať, že niekedy v budúcnosti viac a viac ľudí zistí, aké vhodné je esperanto pre medzinárodnú komunikáciu a angličtina a esperanto budú paralelne fungovať ako veľké medzinárodné jazyky. To by bolo veľkým prínosom pre milióny ľudí, ktorí veľmi ťažko dosahujú vysokú úroveň angličtiny.

Som iránsky študent, pripravujúci sa v Paríži na vedeckú doktorantúru. Počas mojich štúdií som vždy používal

angličtinu a po návrate do Francúzska som sa začal učiť francúzštinu. Učil som sa tiež esperanto a musím priznať, že to je jediný jazyk, okrem mojej materinčiny, v ktorom sa cítim dobre, necítim sa príjemnejšie (ako doma) v žiadnom z iných cudzích jazykov. Podľa môjho názoru je esperanto vhodné pre všetkých ľudí, aj Ázijcov.

Behrouz Soroushian, Irán

Kultúra v esperante

Existujú piesne, filmy, poézia, romány, novely, časopisy, divadelné hry, kabarety, šanzóny, rok, pop, rep atď. v esperante. Teda v esperante existuje kultúra. (Slovo "kultúra" môže znamenať oveľa viac než vyššie uvedené veci, ale tu sa obmedzíme len na tieto.)

Už v prvej knižočke esperanta sa nachádzajú básne. Od začiatku ľudia zistili, ako sa v esperante dá bohato aj krásne vyjadrovať. Je to jazyk, v ktorom sa môžete cítiť slobodní aj pre relatívne voľný slovosled a pre možnosť skladať nové slová pomocou predpôn a prípon.

Objavil som, aký obdivuhodný je tento jazyk na písanie textov piesní a chcel by som v tom pokračovať kvôli potešeniu písať v tomto jazyku.

Martin Wiese, spevák v esperantských skupinách Persone a Martin & la talpoj

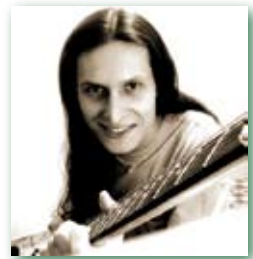
Každoročne sa objavujú nové knihy písané v esperante.

Každoročne sa objavujú nové piesne v esperante, vydávajú sa CD-disky od umelcov rôznych štýlov. Na internete sa nachádzajú esperantské rádiá a podkasty. Z času na čas sa uskutočňujú kultúrne festivaly, počas ktorých je možné prežívať rôzne stránky esperantskej kultúry. Ak by ste chceli počuť piesne v esperante, môžete ich nájsť na www.vinilkosmo.com/.

Spievať v esperante je ako spievať v portugálčine – a oveľa zábavnejšie než spievať v angličtine.

Rogener Pavinski z Brazílie, spevák rokovej skupiny Supernova

Esperanto funguje aj ako most medzi národnými/etnickými kultúrami. Príkladom sú tisíce kníh preložených do esperanta z národných/etnických jazykov. Medzi nimi nájdeme aj veľké diela klasikov, aj neznáme "literárne perly" napísané pôvodne v malých jazykoch.

V esperante je množstvo časopisov s rôznymi témami a pre rôzne cieľové skupiny. Dva z nich sú *Monato* a *Beletra Almanako*:

Monato (Mesiac) je mesačník o veľkých a malých udalostiach vo svete. Jeho špecifikom je, že namiesto zahraničných korešpondentov, ktorí len zriedka naozaj do hĺbky poznajú a chápu miestnu situáciu, tieto články píše priamo ľudia, ktorí v tejto krajine žijú a prežívajú udalosti, ktoré opisujú.

Beletra Almanako (Almanach krásnej literatúry) je literárny časopis s rubrikami poézie, prózy, esejami, recenziami, divadlom atď., originálmi aj prekladmi. Existuje aj niekoľko filmov a divadelných predstavení v esperante.

Dôležité upozornenia

Esperantské spoločenstvo podporuje myšlienky jazykovej rôznorodosti, jazykových práv atď. Všetky jazyky majú svoju hodnotu a je dôležité, aby veľké jazyky neodstrčili miestne a menšinové jazyky.

Štúdium esperanta dobre pripravuje deti, ale aj dospelých, na ľahšie a rýchlejšie štúdium iných jazykov. Okrem toho, tí, ktorí študujú esperanto, často majú chuť učiť sa aj iné jazyky.

Esperanto nie je dokonalé. Nie je ani dokonale neutrálne, ani perfektne spravodlivé. Predsa však podľa mojich skúseností je v medzinárodnej komunikácii viac neutrálne a viac spravodlivé než národné jazyky..

Esperanto nie je národný jazyk, nemá rovnaký cieľ alebo funkciu, jeho kritériom užitočnosti teda nebude to, ako bude schopné robiť to, čo robia národné jazyky, ale do akej miery plní svoju funkciu byť sprostredkovateľom medzi národmi

Z knihy *La Bona Lingvo* (Dobrý jazyk) od Claude Pirona

Malé jazykové predstavenie esperanta

Na tomto mieste krátko predstavujeme jazyk esperanto. Nakoľko popis celého jazyka by si vyžadoval príliš veľa priestoru, obmedzíme prezentáciu na písmená, slová a tvorenie slov. (Na prezentáciu celej gramatiky, kurzov, cvičení a slovníkov vám odporúčame stránky www.lernu.net.)

Hlásky a výslovnosť

Esperanto má 28 písmen, z toho 5 samohlások:
a b c ĉ d e f g ĝ h ĥ i j k l m n o p r s ŝ t u ŭ v z

Veľkou výhodou je, že každé písmeno sa vyslovuje viac-menej rovnako vo všetkých slovách a že slová sa píšú rovnako, ako sa vyslovujú. Teda ak vieme ako vysloviť slovo, vieme aj to, ako ho napísať. Prízvuk je vždy na predposlednej slabike, napríklad: *hundo, internacia, floro*.

Slovíčka

Slovné korene esperanta pochádzajú z rôznych jazykov. Asi 75% z jazykov pochádzajúcich z latinčiny, asi 20% z germánskych a asi 5% z iných jazykov. Zamenhof sa pokúsil vybrať slovné korene, ktoré sú už známe v európskych jazykoch. Tu je niekoľko príkladov:

- ◆ z latinčiny: *sed* (ale), *tamen* (predsa), *okulo* (oko), *akvo* (voda)
- ◆ z francúzštiny: *dimanĉo* (nedela), *fermi* (zatvoriť), *ĉevalo* (kôň), *butiko* (butik)
- ◆ z taliančiny: *ĉielo* (obloha), *fari* (robiť), *voĉo* (hlas)
- ◆ z iných románskych jazykov: *facila* (ľahký), *fero* (železo), *tra* (cez), *verda* (zelený)
- ◆ z nemčiny: *baldaŭ* (čoskoro), *bedaŭri* (ľutovať), *jaro* (rok), *nur* (len)
- ◆ z angličtiny: *birdo* (vták), *suno* (slnko), *ŝarko* (žralok), *teamo* (tím)
- ◆ z iných germánskych: *bildo* (obraz), *fremda* (cudzí), *halti* (zastaviť), *ofta* (častý)

V esperante mnohé slová neexistujú ako korene, ale ako zložené slová. Napríklad neexistuje koreň pre slovo "trančilo", ale používa sa koreň tranĉ- (rez) s príponou -il-, ktorá indikuje nástroj a koncovkou -o, ktorá indikuje podstatné meno a spájajú sa do tranĉilo. Iné príklady s príponami -il- sú: *tondilo* (nožnice), *ŝraŭbilo* (skrútkovač), *skribilo* (pero), *retumilo* (internet), *ludilo* (hračka).

Koncovky

Zaujímavé v esperante je, že existujú určité koncovky, použiteľné pri každom slovnom koreni.

Napríklad, ak zoberieme koreň *somer-* (let-) a pridáme k nemu koncovku *-o* (ktorá indikuje podstatné meno) dostávame *somero* (leto), ale ak pridáme *-a*, ktorá indikuje prídavné meno, dostaneme *somera* (letný) a pridaním *-e*, ktoré indikuje príslovku, dostanem *somere* (letne). Koncovka *-j* sa používa pre množné číslo: *someroj* (letá)..

En Italio estas varmaj someroj. – V Taliansku sú horúce letá.
Somere mi ŝatas bicikli. – V lete sa rád bicyklujem.
Kia bela somera robo. – Aké pekné letné šaty.

-o pre podstatné mená: Podstatné mená sú pomenovania predmetov, vecí alebo javov. Podstatné meno odpovedá na otázku "Čo to (ona, on) je?" Napr. *homo* (človek), *ideo* (idea), *nomo* (meno), *domo* (dom).

-a pre prídavné meno: Prídavné mená rozvíjajú, opisujú podstatné meno. Prídavné meno odpovedá na otázku "Aký, aká, aké je?" Napr. *bela* (pekný), *bona* (dobrý), *longa* (dlhý), *varma* (teplý), *interesa* (zaujímavý)

-e pre príslovky: Príslovky rozvíjajú sloveso, prídavné meno, inú príslovku alebo celú vetu. Napr.: *bele* (pekné), *longe* (dlho), *bone* (dobré), *interese* (zaujímavo). (Existuje aj niekoľko prísloviak, ktoré sa nekončia na -e, to sú tzv. primitívne príslovky.)

-j pre množné číslo: Množné číslo znamená, že ide o viac ako jednu vec. Napr.: *homoj* (ľudia), *ideoj* (myšlienky), *grandaj domoj* (veľké domy), *varmaj someroj* (teplé letá).

-n pre predmet: Predmet je to, čo je priamo zasiahnuté dejom vety. Napríklad vo vete *Ŝi amas lin.* (Ona ho miluje.) "*lin*" je predmet.

-i, -is, -as, -os, -us, -u pre slovesá: Koncovky majúce vzťah k slovesu sú:

- ◆ **-i** pre neurčitok, čiže základný tvar
  - ➡ napr.: *vidi* (vidieť), *kanti* (spievať), *ridi* (smiať sa)
- ◆ **-is** pre minulý čas
  - ➡ napr.: *vidis* (videl), *kantis* (spieval), *ridis* (smial sa)
- ◆ **-as** pre prítomný čas
  - ➡ napr.: *vidas* (vidí), *kantas* (spieva), *ridas* (smeje sa)
- ◆ **-os** pre budúci čas
  - ➡ napr.: *vidos* (bude vidieť), *kantos* (bude spievať), *ridos* (bude sa smiať)
- ◆ **-us** pre podmieňovací spôsob
  - ➡ napr.: *vidus* (videl by), *kantus* (spieval by), *ridus* (smial by sa)
- ◆ **-u** pre rozkazovací spôsob
  - ➡ napr.: *vidu* (pozri), *kantu* (spievaj), *ridu* (smej sa)

Tieto koncovky slovesá platia pre všetky slovesá, teda neexistujú nepravidelné slovesá v esperante. To je príjemné zistenie, nie?!

V porovnávaní predpokladá, že dvaja študenti, ktorí už poznajú základy angličtiny alebo esperanta, sa budú učiť slovíčko "manĝi" s odvodenými slovíčkami. Kvôli predponám a príponám v esperante (ktoré študenti esperanta už poznajú), je pomerne ľahké naučiť sa nové slovíčka v tomto jazyku, ale pre študenta angličtiny je to ťažšie... Pozrite:

Tvorenie slov

Ten istý slovný koreň môže v esperante vytvoriť mnoho slov v kombinácii s rôznymi predponami, príponami a koncovkami. To znamená, že sa nepotrebuje učiť také množstvo slovíčok ako v iných jazykoch, pretože si ich môžete ľahko vytvoriť predponami a príponami.

Jednou z možností je použitie rôznych koncoviek:

interes' =>
intereso – záujem
interesoj – záujmy
interesa – zaujímavý
interese – zaujímavo
interesi – zaujímať

Rôznymi predponami a príponami sa môže vytvoriť viac slov z toho istého koreňa. V esperante existuje 10 predpón a 32 prípon, tu sú príklady:

- ◆ **mal-** znamená opačný význam: *bona* – *malbona* (dobrý - zlý), *juna* – *maljuna* (mladý - starý), *fermi* – *malfermi* (zatvoriť - otvoriť)
- ◆ **-ej-** znamená miesto: *lerni* – *lernejo* (učiť sa - škola), *loĝi* – *loĝejo* (bývať - byt), *vendi* – *vendejo* (predať - predajňa)
- ◆ **-in-** znamená ženský rod: *knabo* – *knabino* (chlapec - dievča), *frato* – *fratino* (brat - sestra), *viro* – *virino* (muž - žena)
- ◆ **-ul-** znamená osobu: *juna* – *junulo* (mladý - mladík), *grava* – *gravulo* (dôležitý - dôležitá osoba), *stulta* – *stultulo* (hlúpy - hlupák)

Systém prípon v esperante je jeden z najväčších Zamenhofových vynálezov.

John Wells, profesor fonetiky

Vo svojej knihe *Lingvistikaj aspektoj de Esperanto* (Lingvistické aspekty esperanta) robí profesor Wells porovnanie, hodné zamyslenia sa, medzi štúdiom angličtiny a esperanta.

V esperante	V angličtine	V slovenčine
<i>manĝi</i>	<i>to eat</i>	<i>jesť</i>
<i>manĝas</i>	<i>eats</i>	<i>je</i>
<i>manĝis</i>	<i>ate</i>	<i>jedol</i>
<i>manĝos</i>	<i>will eat</i>	<i>bude jesť</i>
<i>manĝo</i>	<i>a meal</i>	<i>jedlo</i>
<i>manĝajo</i>	<i>food</i>	<i>potrava</i>
<i>manĝado</i>	<i>eating</i>	<i>jedenie</i>
<i>manĝejo</i>	<i>dining hall/room</i>	<i>jedáleň</i>
<i>manĝujo</i>	<i>container for food</i>	<i>jedáľenská miska</i>
<i>manĝiloj</i>	<i>silverware</i>	<i>príbory</i>
<i>manĝebla</i>	<i>edible</i>	<i>jedlý</i>
<i>manĝinda</i>	<i>worth eating</i>	<i>zjedenia hodný</i>
<i>manĝeti</i>	<i>to snack</i>	<i>papkať</i>
<i>manĝegi</i>	<i>to feast</i>	<i>hľtať, žrať</i>
<i>manĝaĉi</i>	<i>to eat badly</i>	<i>neslušne jesť</i>
<i>manĝema</i>	<i>interested in eating</i>	<i>majúci rád jedlo</i>
<i>manĝanto</i>	<i>eater, diner</i>	<i>jediaci</i>

Študent esperanta viac-menej hneď pozná slovíčka z vyššie uvedeného príkladu, lebo sú spojením koreňa *manĝ-*, koncoviek a rôznych predpón a prípon, ktoré študent už pozná. Študent angličtiny sa však musí dosť zapotiť, než si zapamätá všetky tieto slovíčka, než sa naučí ich výslovnosť a hláskovanie. Podobný príklad môžeme urobiť takmer s každým základným slovíčkom potrebným na vzájomné porozumenie v medzinárodnej komunikácii. Možno si teda už teraz viete lepšie predstaviť, prečo je mnohonásobne ľahšie študovať ako cudzí jazyk esperanto než napr. angličtinu...

Niekoľko viet v esperante

Saluton! – Ahoj! Nazdar!
Bonan tagon! – Dobrý deň!
Kiel vi nomiĝas? – Ako sa voláš?
Mia nomo estas ... – Moje meno je...
Kiel vi fartas? – Ako sa máš?
Mi fartas bone. – Mám sa dobre.
Kie vi loĝas? – Kde bývaš?
Mi loĝas en ... – Bývam v...
Mi ĝojas renkonti vin. – Teším sa zo stretnutia s vami.
Ankaŭ mi! – Aj ja!
Bonege! – Výborne!

Ak by ste radi počuli hovorené esperanto, odporúčame vám stránku *Radio Verda* – www.radioverda.com, alebo vysielanie *Radio Polonia* v esperante: www.polskieradio.pl/eo/.

Bohato ilustrovaná učebnica *Esperanto priamou metodou* od Stana Marčeka bola vydaná v mnohých jazykoch. Informácie na: www.martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Stano-Marcek/

Krátke osobné príbehy o esperante

Nasleduje niekoľko osobných príbehov ľudí, ktorí často používajú esperanto.

CÍTIM SA ČASŤOU CELOSVETOVÉHO SPOLOČENSTVA

Meno: Erin Piatieski

Krajina: USA

Povolanie:
Strojní inžinierka

V esperantskom hnutí okrem iného:

- ◆ Členka tímu lernu.net

Začala som sa učiť esperanto na gymnáziu, lebo som sa do počula, že je to ľahký jazyk, a preto som predpokladala, že esperanto je mojou jedinou šancou plynule hovoriť cudzím jazykom. Zistila som, že moji priatelia a členovia rodiny, ktorí študovali v kurzoch nejaký jazyk, takmer nikdy ním nemohli hovoriť, dokonca ani na základnej úrovni. Tak som začala študovať esperanto, dúfajúc, že bude mojím úvodom do sveta cudzích jazykov. Vtedy som si neuvedomovala, čo by som neskôr mohla robiť s týmto jazykom; jednoducho som sa chcela naučiť cudzí jazyk, aby som mohla povedať, že hovorím viac než jedným jazykom.

Napriek tomuto jednoduchému plánu sa esperanto stalo dôležitou časťou môjho života. Teraz mám milého z Talianska, s ktorým hovorím len esperantom. V tomto zmysle sa hovorí esperantom stalo pre mňa normálnou záležitosťou; používam ho, nielen aby som sa rozprávala s ľuďmi z iných krajín, ale aj na rozhovory o počasí, debaty o súčasnej politike, aby som sa spýtala, či je v chladničke dosť vajec na pečenie palacinek. Esperanto mi však nedalo len ľúbostný vzťah; zmenilo aj môj spôsob videnia sveta. Mnohí hovoria, že môžeme hovoriť s ľuďmi zo všetkých krajín sveta po anglicky a je to pravda. Málokto však vie, že to platí aj pre esperanto. Zistila som, že sú veľké rozdiely v používaní angličtiny a esperanta v medzinárodnej komunikácii. Cítim, že používanie esperanta stavia jeho hovoriacich na jednu úroveň nielen z jazykového hľadiska, ale aj z hľadiska sociálneho.

Vďaka esperantu mám pocit, že mám "neznámych priateľov" takmer všade na svete. Keď cestujem, či už kvôli práci, alebo na dovolenku, takmer vždy môžem nájsť miestneho esperantistu, s ktorým sa môžem stretnúť. V krajine, ktorú som nikdy predtým nenavštívila, to znamená, že už po jednom večeri sa necítim cudzincom v novej krajine. Môžem sa ľahko rozprávať s inými pomocou spoločného jazyka; nemusím sa starať, či viem prečítať menu v reštaurácii, alebo či rozumiem miestnym zvykom, lebo miestni esperantisti mi v tom pomáhajú. Následne sa cítim časťou celosvetového spoločenstva; nie ako Američanka, ale ako esperantistka.

UŽ SEDEM ROKOV JE ESPERANTO MOJIM HLAVNÝM ZAMESTNANÍM

Meno: Katalin Kováts

Krajina: Holandsko/Maďarsko

Povolanie: Učiteľka a redaktorka internetových stránok

V esperantskom hnutí okrem iného:

- ◆ Iniciátorka a redaktorka stránok www.edukado.net
- ◆ Veľmi obľúbená učiteľka a pedagogička

Keď som čakala svoje prvé dieťa a dlhé mesiace som preležala v nemocnici, v posledných týždňoch som si náhle pomyslela na esperanto, o ktorom som počula už viackrát v mojom živote. Poprosila som manžela, aby mi zohnal učebnicu a slovník. Knižka, ktorú som intenzívne študovala pred narodením môjho prvého syna, sa volala *30 nap alatt eszperantóu* (30 dní v esperante). Bolo to veľké potešenie v mojom vtedajšom stave "nemohúcnosti", naučiť sa za niekoľko týždňov jazyk na komunikačnej úrovni!

Učila som sa aj po pôrode a čoskoro som sama začala učiť esperanto v škole, kde som učila matematiku a ruštinu. Potom som hľadala kontakty s esperantistami. To v Maďarsku nebolo ťažké, bolo a aj je veľa diplomovaných učiteľov esperanta. Aj ja som sa stala diplomovanou učiteľkou a "zelený jazyk" (Esperanto) sa začal preplétať celým mojim životom. Mojim a tiež životom celej rodiny. Prostredníctvom neho som získala možnosť cestovať, bola som na stáži v esperantskom centre vo Švajčiarsku a učila vo Francúzsku, potom som postupne viedla kurzy v desiatkach krajín v Európe. Niekoľkokrát som mala príležitosť učiť aj v USA, Austrálii a Afrike. Moje deti – na rozdiel od svojich spolužiakov – získali priateľov z mnohých krajín, to znamená, že sa významne rozšíril ich svetonázor a otvorenosť k rôznym kultúram a jazykom.

ČO MA NA ESPERANTE NAJVIAC ZAUJÍMA, JE JEHO KULTÚRNA STRÁNKA

Meno: Rogener Pavinski

Krajina: Brazília

Povolanie: Filmár
a hudobník

**V esperantskom hnutí
okrem iného:**

- ◆ Hudobník rokovej skupiny Supernova
- ◆ Hlavný tvorca filmu "Esperanto je..."
- ◆ Člen vedenia TEJO

V roku 2005 som sa zúčastnil konkurzu TEJO (Celosvetová esperantská mládežnícka organizácia) a dostal som subvenciu, aby som mohol cestovať na IJK v Poľsku. Využil som túto šancu a prežil som mesiac na štyroch esperantských podujatiach v štyroch rôznych krajinách. Bolo to pre mňa, po prvýkrát cestujúceho do zahraničia, nezabudnuteľné dobrodružstvo!

Pre mňa je najzaujímavejšou kultúrna stránka esperanta. Vždy som chcel skladať piesne v esperante, a tak som spolu s priateľmi začal tvoriť piesne. Výsledkom bolo založenie rokovej skupiny a CD s názvom Supernova, vydanom vo Francúzsku v roku 2006 hudobným vydavateľstvom Vinilkosmo. Esperantom sa zaoberám aj profesionálne. Jedným z najdôležitejších projektov, ktorých som sa doteraz zúčastnil, bola medzinárodná spolupráca na dokumentárnom filme "Esperanto je...". Okrem strihania tohoto filmu som robil hudobný klip pre Supernovu, tvoril som a tvorím rôzne krátke filmy.

ESPERANTO UROBILO ZO MŇA SVETOOBČANA

Meno: Jean Codjo

Krajina: Kanada / Benin

Povolanie: Učiteľ

**V esperantskom hnutí
okrem iného:**

- ◆ Člen africkej komisie
- ◆ Redaktor časopisu *Esperanto v Afrike*

Esperanto som sa úplne náhodne začal učiť počas politickej krízy v Benine (1988). Vtedy som sa chcel učiť španielčinu a v tom zvätku som považoval esperanto za španielčinu. Začal som mať pochybnosti, až potom som zistil, že tento jazyk je príliš ľahký na to, aby to mohla byť španielčina. Len vtedy som si uvedomil, že v skutočnosti ide o medzinárodný jazyk. Najskôr som sa esperanto učil počas niekoľkých týždňov sám, potom som pokračoval korešpondenčne s pomocou esperantistu z Holandska.

Pre mňa sa stalo esperanto ďalším jazykom, ktorým môžem komunikovať s novými priateľmi v rôznych krajinách, aj so Španielmi. Tak som sa zoznámil s ľuďmi zo všetkých častí zemegule, ba i s ľuďmi, o ktorých rodnom jazyku som predtým celkom nič nevedel. Okrem toho, esperanto malo vplyv aj na môj život v súkromí a aj v zamestnaní, na moje správanie, na spôsob myslenia a na môj vzťah k iným ľuďom, nezávisle na tom, z ktorého národa alebo kultúry pochádzajú.

Neskôr som vďaka esperantu začal študovať nemčinu. Mojou celkom prvou dopisovateľkou bola Nemka. Hoci sme si dopisovali v esperante, moja túžba poznať jej jazyk bola veľká. Vedel som, že niektoré časti gramatiky, predovšetkým akuzatív, sa podobajú na nemčinu. Tvorba slov sa tiež podobá nemčine. Nakoniec som sa rozhodol študovať nemčinu, až kým som nezískal univerzitný diplom. Dnes profesionálne vyučujem jazyky, medzi inými aj nemčinu. Stal som sa tolerantnejším a otvorenejším k iným kultúram. Vďaka esperantu sa cítim skutočným svetoobčanom.

VĎAKA ESPERANTU ČASTO PREŽÍVAM V ZAHRANIČÍ DÔVERNÉ KONTAKTY

Meno: Satoo Reiko

Krajina: Japan

Po skončení Druhej svetovej vojny sa môj starší brat začal učiť písmená latinky. Moja matka nám počas učenia hovorila o esperante, ktoré sa učila v mladosti. Jej slová z akéhosi dôvodu zostali dlho v mojom srdci a urobili na mňa veľký dojem.

Po asi 42 rokoch som čítala článok o esperante v nejakom časopise. Urobil na mňa silný dojem, vyvolal spomienku na moju matku a motivoval ma zúčastniť sa kurzu, ktorý sa vtedy uskutočnil v spoločenskej sále. Odvážne som navštívila miesto kurzu a začala som sa učiť esperanto každú stredu od mája do októbra, s výnimkou augusta.

Hneď po skončení kurzu som si začala dopisovať s jednou pani z Bulharska a prežívala som to s veľkou radosťou. Po krátkom čase som neočakávane dostala list od istej pani z Čiech, ktorá si chcela dopisovať. V roku 1995 som cestovala po Východnej Európe so svojím manželom, v Prahe som sa s ňou a s jej manželom stretla. Bolo to veľmi dojemné, nedá sa to vypovedať slovami. Vďaka esperantu a esperantistom som často zažívala v cudzine príjemné cestovanie a vzájomnú dôveru.

ŠTÚDIUM ESPERANTA MA PRIVIEDLO DO NOVEJ ČASTI SVETA

Meno: Russ Williams

Krajina: Poľsko/USA

Povolanie: Prekladateľ
a učiteľ

**V esperantskom hnutí
medzi iným:**

- ◆ Aktivista v lernu.net
a v iných projektoch
- ◆ Rôzne
prekladateľské projekty

V apríli 2003 som sa s niekoľkými kolegami impulzívne rozhodol, len tak pre zábavu, učiť plánový jazyk. Po niekoľkých zaujímavých dňoch s plánovým jazykom Lojban si dvaja z nás pomysleli: "Lojban sa zdá byť ťažký jazyk a pravdepodobne ním hovorí len málo ľudí. Hádám sa pozrieme na esperanto, pravdepodobne je ľahšie a má viac používateľov." Trocha hľadania na Googli to potvrdilo a podnietilo nás čítať o zaujímavej histórii, kultúre a literatúre esperanta. Konštatoval som, že esperanto ma pritiaholo nie len ako gramaticky elegantná zábava. Politické udalosti v roku 2003 ma prinútili uvažovať o mieri, tolerancii, lepšom vzájomnom pochopení, medzinárodných vzťahoch atď. Cítil som, že učenie esperanta bude dôležitým rozhodnutím v mojom živote, ale vôbec som si nepredstavoval, že sa kvôli esperantu presťahujem do inej časti sveta.

Aby som zhrnul dlhé rozprávanie, v rokoch 2003-2005 som sa zúčastnil rôznych esperantských stretnutí na celom svete, zoznámil som sa so šarmantnou Poľkou, presťahoval som sa do mesta Vroclav v Poľsku a teraz bývame s Annou spolu ako snúbenci, používajúc esperanto každodenne ako náš hlavný domáci jazyk. Učím sa poľštinu, ktorá je oveľa ťažšia než esperanto, ale moja znalosť esperanta ako druhého jazyka pomáha v učení iných jazykov a dáva sebadôveru pri ich učení. Som šťastný, že jedného dňa v roku 2003 sme s niekoľkými kolegami položartom začali hovoriť o plánových jazykoch.

ESPERANTO MI PRINÁŠA MEDZINÁRODNÉ PRIATEĽSTVO

Meno: LI JIANHUA

Krajina: Čína

Povolanie: Novinár

**V esperantskom hnutí
okrem iného:**

- ◆ Pracuje pre časopis
El popola Ĉinio

Esperanto som sa naučil na Čínskej komunikačnej univerzite na jeseň 2003. Rok na to som pracoval ako dobrovoľník a sprievodca počas 89. UK v Pekingu. Po dosiahnutí diplomu na univerzite som začal v roku 2005 pracovať v redakcii časopisu *El Popola Ĉinio*. V práci som často komunikoval s esperantistami zo zahraničia. Táto komunikácia mi prináša medzinárodné priateľstvá. Jedným z priateľov je Povilas Jegoravas z Litvy, ktorý ma pozval prednášať na Celosvetový kongres esperantistov žurnalistov do Vilnius, hlavného mesta Litvy. Veľmi som sa tešil, lebo to bola moja prvá cesta do zahraničia a tiež to bola aj moja prvá prednáška na takom kongrese. Vďaka podpore redakcie *El Popola Ĉinio* som sa mohol kongresu zúčastniť. To spôsobilo ešte iné dve "po prvýkrát" v mojom živote: po prvýkrát som sa tam rozprával so zahraničnými vysoko postavenými osobnosťami (predsedom litovského parlamentu a primátorom Vilnius, ktorí boli prítomní na bankete a hovoril som s nimi s pomocou pána Jegoravasa); a prvýkrát som bol prítomný na tvorbe televízneho programu. Na tomto kongrese som získal veľa priateľov a pevných priateľstiev. Na to nikdy nezabudnem.

SOM OČARENÁ VNÚTORNOU LOGIKOU ESPERANTA

Meno: Zsófia Kóródy

Krajina: Nemecko/Maďarsko

Povolanie: Diplomovaná
učiteľka esperanta

**V esperantskom hnutí
okrem iného:**

- ◆ Členka vedenia
Medzinárodného zväzu
učiteľov esperanta
- ◆ Vedúca Združenia
nemeckých učiteľov
esperanta

Študovala som lingvistiku na univerzite v Budapešti a esperanto som sa začala učiť len preto, aby som videla, čo obsahuje, ako funguje nejaký vytvorený, tzv. plánový jazyk. Bola som očarená štruktúrou, vnútornou logikou esperanta. Ale jednoduché analyzovanie jazyka ma neuspokojilo a hľadala som jeho hovoriacich a možnosti využitia tohto jazyka. Otvoril sa mi nový svet: spoznala som veľa ľudí, priateľov na celom svete a prostredníctvom nich som sa zoznámila s cudzími krajinami, mestami, kultúrami a zvykmi. Potom som sa rozhodla stať sa učiteľkou esperanta a venovať svoj život tomu, aby prostredníctvom mojej práce viac a viac ľudí spoznalo tento obdivuhodný medziludský komunikačný nástroj.

Učím rôzne jazyky a aj esperanto už viac ako 30 rokov, či už na školách, alebo v rôznych kurzoch. Je veľmi zaujímavé porovnať výsledky mojich účastníkov kurzu a vidieť, ako začínajú rýchlejšie využívať esperanto a už po krátkom čase môžu konverzovať v tomto jazyku a ľahko si nachádzajú priateľov v rôznych krajinách. Od roku 2003 žijem a pracujem v nemeckom meste Herzberg am Harz, kde aj moja práca

učiteľky prispieva k tomu, že sa esperanto stalo voliteľným predmetom na školách a že sa esperanto stalo komunikačným jazykom pre kontakty družobných miest. Z dôvodu prítomnosti a používania esperanta dala mestská rada v roku 2006 mestu oficiálny názov: "Herzberg am Harz – esperantské mesto".

ESPERANTO JE SÚČASŤOU MÔJHO NORMÁLNEHO ŽIVOTA

Meno: Renato Corsetti

Krajina: Taliansko

Povolanie: Profesor psycholingvistiky, na dôchodku

V esperantskom hnutí okrem iného:

- ◆ Bývalý predseda TEJO a UEA
- ◆ Člen Akadémie Esperanta

Esperanto som sa naučil v relatívne mladom veku, asi ako 12-ročný, pre záujem o jazyky. V tom čase som sa sám učil svahilsky a urdu, jednoducho len pre potešenie z učenia sa ďalších jazykov. Esperanto som sa naučil sám z učebnice, ktorú som niekde našiel. Ostatné jazyky som sa učil len trošku a hlavne som pochopil ako fungujú. Ale esperantistom som nezostal kvôli jazyku a jeho obdivuhodným jazykovým vlastnostiam. Zostal som esperantistom pre politický význam esperanta. Všetci ľudia a národy sú si rovné, všetky kultúry majú v sebe niečo cenné. A ak hľadáte naozaj medzinárodný jazyk, je to esperanto.

Potom sa pridali ďalšie elementy k môjmu esperantskému životu, lebo som sa oženil s anglickou esperantistkou a doma naďalej hovorím esperantom. Máme dvoch synov, už sú dospelí, hovoria esperantom, okrem taliančiny a angličtiny. Teda esperanto je súčasťou môjho normálneho života, keď idem nakupovať do miestneho supermarketu, keď varím alebo sa zabávam. Chcel by som ešte povedať, prečo hovorím s mojou manželkou stále esperantom, hoci sa počas 30-ich rokov naučila taliančinu celkom dobre a v rovnakom čase som stále používal aj angličtinu na špecifické účely. Hovoríme medzi sebou esperantom jednoducho preto, že je to pre nás najprirodzenejšie a najlepšie.

ESPERANTO VEĽMI POSILNILO MÔJ ZÁUJEM O INÉ KRAJINY A KULTÚRY

Meno: Marcos Cramer

Krajina: Nemecko

Povolanie: Doktorant z logiky

V esperantskom hnutí okrem iného:

- ◆ Redaktor časopisu o mládežníckom esperantskom hnutí
- ◆ Prispievateľ do esperantskej Vikipédie

Ako 16-ročný som sa začal učiť esperanto kvôli záujmu o gramatiku tohoto ľahkého plánového jazyka. Hneď po jeho naučení som sa začal zaujímať aj o ideály esperanta, konkrétne o jeho medzinárodnosť a rovnoprávnosť, ktoré boli dôležitými faktormi pre ďalšie štúdium. Zo začiatku som sa esperanto učil z učebnice, potom som ho začal používať na internete a už po deviatich mesiacoch som sa prvýkrát zúčastnil celotýždňového medzinárodného mládežníckeho stretnutia, kde som mohol túto reč dobre praktizovať.

V súčasnosti používam esperanto na internete takmer každodenne. Som v kontakte s ľuďmi z rôznych kontinentov. Často sa zúčastňujem medzinárodných esperantských mládežníckych podujatí. Niekoľkokrát som použil hosťovskú službu Pasporta Servo, aby som mohol lacno cestovať a byť v priamom kontakte s miestnymi obyvateľmi. Esperanto veľmi posilnilo môj záujem o iné krajiny a kultúry a tiež o iné jazyky. Prostredníctvom neho som spoznal moju z polovice ruskú manželku a mnohých dobrých priateľov v rôznych krajinách.

ESPERANTO MI OTVORILO NOVÝ POHĽAD NA SVET

Meno: Trinh Hong Hanh

Krajina: Vietnam

Povolanie: Obchodná úradníčka

V esperantskom hnutí okrem iného:

- ◆ Členka vedenia Vietnamskej esperantskej mládežníckej organizácie

Jedného dňa som v dome mojej dôvernej priateľky stretla jej susedku, od ktorej som sa prvýkrát dozvedela o esperante. Hneď sa mi v hlave objavilo veľa otázok. Aké je esperanto? Čí je to jazyk? Podobá sa na angličtinu? Dá sa ľahko naučiť? Aby som si sama našla odpovede na tieto otázky, rozhodla som sa učiť esperanto v kurze pre začiatočníkov v Hanoji. Kurz viedol vzdelaný a kompetentný pedagóg. Okrem učenia jazyka nás oboznámil aj s vnútornou ideou esperanta a hovoril nám o praktických skúsenostiach v organizovaní činnosti hnutia. Sám nás viedol a povzbudzoval pomáhať na Ázijskom esperantskom kongrese v auguste 1999 v Hanoji. Aké prekvapenie! Len 6 mesiacov, tri razy do týždňa sme sa učili a robili všetko potrebné a možné, aby bol druhý Ázijský esperantský kongres úspešný. A bol skutočne prekrásny! Všetci vtedajší účastníci začiatočného kurzu sa stali jadrom nášho mladého esperantského hnutia. Mnohí nielen prispievali, ale zobrali na seba hlavnú zodpovednosť v novozaložených esperantských organizáciách. Esperanto nám otvorilo a priblížilo nové pohľady a poznatky. Moja láska k esperantu a hnutiu sa bez prestania zväčšuje. Robí ma šťastnou môj pokrok, ale oveľa viac pokrok nášho mladého esperantského hnutia vo Vietname.

ESPERANTO NÁJDETE AJ V DEDINÁCH BEZ ELEKTRINY

Meno: Vladka Chvátalová

Krajina: Česko (od roku 2004 pracuje v Belgicku)

Povolanie: prekladateľka

V esperantskom hnutí okrem iného:

◆ Bývalá sekretárka TEJO

Naučila som sa esperanto ako 13-ročné dievča z učebnice, ktorú som našla u mojej starej mamy. V tom čase bolo Československo pomerne uzatvorenou krajinou, z ktorej nebolo možné jednoducho vycestovať a ja som si chcela aspoň dopisovať s niekým zo zahraničia, pochopiteľne predovšetkým z exotických krajín. Po korešpondenčnom kurze esperanta som sa dozvedela, že existuje okolo esperanta organizované hnutie a rýchlo som sa stala členkou Českej esperantskej mládeže. Tak sa začala moja dlhoročná "cesta krajinou Esperanto", počas ktorej som sa stretla s predstaviteľmi rôznych kultúr, ideológií a názorov – aká dobrá škola života!

Vďaka ILEI-konferencii v roku 2008 v Benine (Afrika) sa pre mňa otvoril celkom nový svet, ktorý sa teraz pokúšam lepšie pochopiť a kde by som sa chcela prostredníctvom nových projektov zaangažovať, aby som pomohla aspoň niekoľkým, ktorí to veľmi potrebujú. Je neuveriteľné, koľko veľmi dobrých a oduševnených esperantom hovoriacich ľudí je možné nájsť v dedinách bez elektriny, napr. na juhu Toga v Kléve!

My, ktorí hovoríme esperantom, sme relatívne dobre organizovanou sieťou ľudí. Cez ňu môžeme zmeniť život (niekoľkých) ľudí, okrem iného aj podporovaním štúdia a dobrého zdravotného stavu detí v chudobných krajinách. To od roku 2008 môžem robiť v spolupráci s beninským sirotincom v meste Lokossa, v ktorom býva aj veľa esperantistov. Neexistuje lepšia odmena než je úsmev dieťaťa, ktoré mohlo byť rýchlo vyličené alebo získalo školské vzdelanie vďaka našej pomoci.

ESPERANTO VEĽMI UĽAHČUJE MEDZINÁRODNÉ VÝMENY

Meno: Kong Kil-yoon

Krajina: Južná Kórea

Sesperantom som prišiel do kontaktu náhodne. V zime som pozeral televízny program, v ktorom sa starý človek v kurze učil esperanto. Slová "esperanto", "medzinárodný jazyk" ma zaujali. A predsa som tie slová hneď zabudol. V prvý deň štúdia na univerzite som opäť našiel slovo esperanto na plagáte, ktorý členovia esperantského klubu vyvesili na univerzite, aby prilákali nových študentov. A tak som sa zúčastnil na ich kurze.

Keď som pochopil jeho gramatiku, začal som si dopisovať s esperantistami v zahraničí. Aby som si zvýšil úroveň esperanta,

poprosil som japonskú esperantistku, aby opravovala moje chyby v listoch. Pomohla mi zdokonaľiť sa nielen jazykovo, ale aj pochopiť esperantské hnutie. Doteraz som sa mal možnosť prostredníctvom esperanta spriatelíť sa so stovkami esperantistov z celého sveta. Dopisujúc a diskutujúc s nimi začínam chápať cieľ esperanta. Medzinárodné kontakty a výmeny sú naozaj zaujímavé a esperanto ich veľmi uľahčuje.

PRE MŇA JE ESPERANTO VEĽKOU INŠPIRÁCIOU

Meno: Hokan Lundberg

Krajina: Švédsko

Povolanie: Učiteľ na gymnáziu

V esperantskom hnutí okrem iného:

◆ Jeden zo zakladateľov E@I a lernu.net

◆ Koordinátor tejto brožúrky

Vškole som mal problémy s učením sa cudzích jazykov. Boril som sa s angličtinou a nemčinou dlhé roky, žiaľ, nikdy som nedosiahol dobrý výsledok. Keď som mal 20 rokov, pocítil som túžbu učiť sa esperanto. Spôsobil to vplyv dánskeho spisovateľa Martinusa. Aj s esperantom som zápasil niekoľko rokov, ale rozdiel bol, že som cítil, že budem môcť tento jazyk niekedy naozaj ovládať, a krok po kroku som dosiahol vysokú úroveň. Môžeme teda povedať, že som dôkazom toho, že človek bez talentu na cudzie jazyky sa môže dobre naučiť esperanto. Získané skúsenosti ma inšpirovali pracovať rôznymi spôsobmi pre tento jazyk.

Počas niekoľkých rokov som sa plne venoval esperantským projektom, ale v súčasnosti už len vo voľnom čase. Aj moja manželka Soňa má veľmi rada esperanto. Stretli sme sa na seminári organizovanom TEJO pri Čiernom mori v Bulharsku. Odvtedy spolu hovoríme esperantom. Soňa je zo Srbska a ja zo Švédska a tak esperanto funguje ako jazykový most medzi nami. Ona hovorí s našimi deťmi srbsky a ja esperantom. V materskej škôlke a v okolí hovoria švédsky. Funguje to veľmi dobre. Je podivuhodné, ako rýchle môže dieťa zmeniť jazyk v závislosti od toho, s kým hovorí.

Rozhodli sme sa, že budem esperantom hovoriť s našimi deťmi z dvoch dôvodov: 1) Aby sme sa vyhlili tomu, že ich švédčina sa stane príliš dominantná v porovnaní so srbčinou, tak aby nielen rozumeli srbčine, ale ju aj aktívne používali, keď navštevujeme starých rodičov a priateľov v Srbsku. 2) Pretože ja a moja manželka chceme aj naďalej spolu hovoriť esperantom a mať ho ako jeden z našich rodinných jazykov. Ešte jeden dôvod existuje: veľmi rád esperanto používam, zvlášť s mojimi láskami.

Ako ste mohli vidieť na týchto príbehoch, mnoho ľudí si pomocou esperanta našlo svojich životných partnerov. Nie je to dobrý indikátor toho, že v esperante je možné vyjadriť aj city a lásku?

Zamenhof, iniciátor esperanta

Ako dieťa mal Zamenhof viacero snov o tom, ako zjednotiť ľudstvo a nastoliť mier. Iniciovanie medzinárodného jazyka bolo jedným z nich a ten sen nikdy neopustil. V tejto časti sa dozviete, odkiaľ sa vzala myšlienka nového medzinárodného jazyka a ako ju realizoval.

Chlapec s veľkým snom

V roku 1899 sa narodil židovský chlapec a dostal meno Ludvik Lejzer Zamenhof. Vyrastal v malom meste Bialystok. Žili tam Poliaci, Rusi, židia, Nemci a niekoľko Litovčanov, pričom každý hovoril svojím vlastným jazykom. Zamenhof skoro zistil, že tieto skupiny ľudí nie vždy spolu dobre vychádzajú a že nedorozumenia a hádky medzi nimi často pramenili v chýbajúcom spoločnom jazyku. Tieto skúsenosti silno ovplyvnili mladého Ludvíka a už ako dieťa mal veľký sen o *komuna lingvo* (spoločnom jazyku) medzi rôznymi národnostnými skupinami. So spoločným jazykom by sa spolužitie stalo pokojnejšie a ľudia by mali šancu hovoriť spolu priamo, aby mohli riešiť prípadné konflikty, skôr než sa z nich stane skutočná hádka.

Keby som nebol židom z geta, myšlienka o zjednotení ľudstva by buď vôbec neprišla do mojej hlavy, alebo by sa ma nikdy nebola tak tvrdošijne držala počas celého môjho života.

Napísal Zamenhof v liste z roku 1905

Klasickým jazykom?

Zamenhof bol presvedčený, že by nebolo dobré, keby spoločný jazyk pre rôzne etniká patrilo niektorému z nich. To by mohlo spôsobovať žiarlivosť medzi inými etnikami a bolo by to veľkou výhodou pre ľudí, pre ktorých by bol tento jazyk materinským. Na gymnáziu sa Zamenhof naučil latinsky a grécky a premýšľal o možnosti použiť niektorý z týchto klasických jazykov ako spoločný medzinárodný jazyk. Po krátkom štúdiu však zistil, že tieto jazyky nie je jednoduché sa naučiť ani pre neho, hoci už hovoril viacerými jazykmi: rusky, poľsky, hebrejsky, jidiš, nemecky a francúzsky. Ako by to bolo teda pre iných ľudí, ktorí nemajú veľký záujem o učenie sa jazykov a nemajú s tým ani veľa skúseností? Nie, spoločný medzinárodný jazyk musí byť ľahšie naučiteľný než klasické jazyky, ale rovnako neutrálny, ako sú ony. Ktorý jazyk má však tieto vlastnosti?

"Umelý jazyk"

Neutrálny a súčasne ľahko naučiteľný jazyk. Je to možné? Učiť sa jazyk nikdy nie je ľahkou záležitosťou, no a nachádza sa niekde na svete niečo celkom neutrálne? Pravdepodobne nie, ale to neznamená, že jazyk nemôže byť ľahšie naučiteľný a neutrálnejší než etnické jazyky. Zamenhof o tom veľa

rozmyšľal a usúdil, že „umelý jazyk“ by bol najlepším riešením. Výrazom „umelý jazyk“ myslel jazyk, ktorého základ by bol vytvorený jedným alebo viacerými ľuďmi. Už ako gymnazista začal Zamenhof experimentovať s vytváraním nového jazyka, ale často mal pochybnosti, či to je možné dobre urobiť. Napriek všetkým pochybnostiam sa neustále vracal k svojej túžbe o spoločnom medzinárodnom jazyku a ďalej experimentoval na svojom „umelom jazyku“. A to postupne prinieslo svoje ovocie...

Ľahká gramatika, ale čo urobiť so všetkými slovami?

Študujúc angličtinu na gymnáziu sa Zamenhof inšpiroval relatívne jednoduchou gramatikou angličtiny v porovnaní s gramatikou latinčiny a gréčtiny. Uvedomil si, že by bolo možné mať jazyk s jednoduchou a jasnou gramatikou. Začal zjednodušovať gramatiku jazyka, ktorý tvoril a po starostlivej práci bol s výsledkom dostatočne spokojný. Slovník sa však stával stále väčším a väčším! Ako to riešiť, jazyk musí mať slová viac-menej pre všetko. Dve ruské vývesné tabule ho podnietili zamyslieť sa nad možným riešením. Slová na tabuliach boli "Швейцарская" (Vrátnica) a "Кондитерская" (Cukráreň). Obidve slová obsahujú príponu "-skaja" a Zamenhof si uvedomil, aký veľký význam môžu prípony mať. "Problém je vyriešený!" - pomyslel si, vidiac tieto dva ruské nápisy. Potom začal podrobne porovnávať slovíčka a hľadať vzťahy medzi nimi, aby sa rozhodol, ktoré predpony a prípony by boli pre jeho jazyk najvhodnejšie. Toto sa ukázalo ako veľmi dôležité, lebo tak mohol Zamenhof drasticky znížiť počet slovných koreňov, ktoré sa treba naučiť.

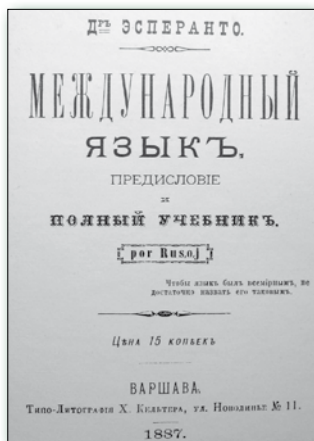
Prvý pokus

Zo začiatku Zamenhof zamýšľal použiť krátke kombinácie písmen ako slovíčka, napr. a, ab, ac, ad, ... ba, ca, da, ... e, eb, ec, ... be, ce, ... aba, aca, ... Túto myšlienku však hneď zamietol, lebo sa ukázalo nemožné pamätať si takéto vymyslené slovíčka. Vtedy sa presvedčil, že základom slov budú slovné korene z jazykov pochádzajúcich z latinčiny a germánskych jazykov. Tým by sa nový jazyk prirodzene stal podobným európskym jazykom. Na konci gymnaziálneho štúdia mohol Zamenhof predstaviť svojim priateľom základ jazyka, ktorý nazval "lingwe uniwersala". Mnohých jeho priateľov to inšpirovalo a začali sa jazyk učiť. V decembri 1898 sa stretli na oslave dokončenia jeho prvého jazykového základu. Dokonca v ňom spievali hymnu.

Skúšanie a zlepšovanie

Zamenhof nechcel hneď predstaviť svoj jazyk vo veľkom meradle, čiastočne preto, lebo bol na to veľmi mladý, ale hlavne preto, že chcel najskôr starostlivo vyskúšať jazyk a urobiť mnohé zlepšenia. Niektorí z gymnazistov, ktorí sa učili "lingwe uniwersala", mohli hovoriť o ňom s dospelými, ale rýchle prestali, keď sa stretli väčšinou s výsmechom. Zamenhof sa rozhodol tajne pracovať na svojom jazykovom projekte práve preto, aby sa vyhol výsmechu a iným problémom (v tom čase boli židia z rôznych dôvodov prenasledovaní). Keď prakticky používal jazyk, napr. pri prekladaní veľkých diel, spozoroval, že veľa vecí, ktoré sa predtým zdali z teoretického hľadiska dobre fungujúcimi, bolo treba zmeniť a neustále robil v jazyku zlepšenia. Postupne konštatoval, že je potrebné vyhnúť sa doslovnému prekladu a namiesto toho priamo rozmyšľať v novom jazyku. Robiac tak Zamenhof cítil, že jeho jazyk získal svojho vlastného ducha a stával sa viac a viac živým. Takýmto spôsobom vznikol základ terajšieho esperanta.

Medzinárodný jazyk

Zamenhof počas svojej lekárskej praxe vo Varšave začal hľadať vydavateľa, aby mohol širokému publiku knižne predstaviť nový jazyk. Pripravil rukopis s názvom "Lingvo Internacia" (Medzinárodný jazyk), ale namiesto toho, aby sa podpísal vlastným menom, v knihe použil pseudonym "Doktoro Esperanto". Slovo "esperanto" znamená osobu dúfajúcu a tento pseudonym

dobre vystihuje očného lekára z Bialystoku: lekára, ktorý dúfa v lepší svet, v zjednotenie a mier medzi národmi. Knižočku však nemohol vydať hneď, bol problém nájsť tlačiareň, ktorá by ju chcela vydať, a tiež chýbali peniaze.

Našťastie, z viacerých hľadísk, bol práve zasnúbený s Klárou Silbernik, ktorá podporovala jeho myšlienku "neutrálneho jazyka". V lete 1887 získal finančnú podporu od Klárinho otca a veľkú časť z týchto peňazí použil na vydanie tzv. Unua Libro (Prvej knihy). Táto knižočka, ktorá vyšla najskôr v ruštine a potom v iných jazykoch, obsahovala okrem iného predhovor s niekoľkými básňami v esperante, gramatiku a slovníček. Knižočka sa postupne rozšírila medzi záujemcami o jazyk a idealistami, najskôr v Európe, potom aj v iných častiach sveta.

Pre novomanželov Zamenhofovcov nasledovali hektické roky s deťmi, prácou a nočným esperantským korešpondovaním. Neboli bohatí, ale predsa boli schopní

zariadiť si pomerne dobrý život. V roku 1905 mali dostatok peňazí na cestu do Francúzska na prvý kongres esperanta v meste Boulogne sur Mer. Medzi 700 účastníkmi z 20 krajín vládla dobrá nálada. V úvode Zamenhof emotívne hovoril o svojej práci a tvorení jednoty ľudstva. Tu je malá časť z jeho prejavu:

"Uvedomme si dobre celý význam dnešného dňa, lebo dnes medzi pohostinnými múrmi Boulogne sur Mer sa nestretli Francúzi s Angličanmi, nie Rusi s Poliakmi, ale ľudia s ľuďmi."

Naivný idealista?

Zamenhof bol naivný v mnohých svojich myšlienkach a snoch, napríklad skúšal vytvoriť neutrálny náboženský rámec, v ktorom by sa všetci veriaci a voľnomyšlienkarí mohli stretnúť a uzmiert, ale tento projekt sa nikdy nerozšíril, ani medzi esperantistami. Je pravda, že esperanto nie je vo svete masovo rozšírené, ale predsa má státisíce, ba i milióny používateľov, ktorí milujú tento jazyk a používajú ho v rôznych súvislostiach. Neexistuje žiadny iný jazykový projekt, ktorý by následne dospel na skutočne žijúci jazyk, s používateľmi vo všetkých častiach sveta, každodenne používaný v medzinárodnej komunikácii a v "medzinárodných rodinách" (s rodičmi z rôznych krajín a jazykov). Z tohto pohľadu bol Zamenhof veľmi úspešný a my, ktorí hovoríme esperantom, cítime veľký rešpekt k jeho tvorivej práci. Vďaka nej cítime veľa inšpirácie, radosti a prežívame priateľstvá s ľuďmi z rôznych krajín.

Esperanto z psychologického hľadiska

K svetovej jazykovej problematike môžeme pristupovať z rôznych hľadísk, napr. politického, jazykovedného, finančného atď. Táto časť pojednáva o pohľade psychológa Claude Pirona, ktorý počas mnohých rokov pracoval ako prekladateľ pre OSN.

Esperantisti sa často sťažujú, že svet nechápe ich názor, alebo že esperanto sa nerozvíja dost rýchlo. U esperantistov rozšírený názor, že jazyk sa nerozvíja dost rýchlo, pramení v jednej z najdôležitejších častí ľudskej psychiky – túžby. Ich túžbou je, aby esperanto napredovalo, a na túto túžbu reagujú ako malé dieťa: nechcú vidieť rozsah prekážok, ktoré stoja ako hrádza medzi ich želaním a jeho splnením.

Cítia frustráciu. Keď cítia frustráciu, namiesto toho, aby čelili tomuto fakt, že im od začiatku chýbal realistický pohľad, a následne, že chyba je v nich, začnú hľadať vinníka vonku. Tým je ostatný svet, ktorý ich prehliada. Toto je detinské, ale keď to hovorím, nechcem kritizovať, len chcem povedať niečo o normálnom fungovaní ľudskej psychiky: ak sa objaví silná túžba, máme sklon konať detinsky.

Claude Piron

Jazykové vzťahy sú niečo veľmi komplexné

Aj keď som povedal, že svet nechápe esperantistov, dotkol som sa psychologického aspektu záležitosti. Prečo svet nechápe esperantistov? Preto, že spoločnosť v zásade vôbec nechápe jazykovú situáciu. Prečo? Z mnohých príčin. Napríklad, jazykové vzťahy sú niečo veľmi komplexné a pochopiť niečo komplexné nie je ľahké. Keď je niečo veľmi komplexné, prirodzený spôsob porozumieť túto záležitosť je zjednodušiť ju. Následne má spoločnosť vo všeobecnosti len veľmi zjednodušený obraz o jazykovej situácii vo svete. Len schematický obraz.

Inou psychologickou príčinou, pre ktorú spoločnosť dobre nechápe jazykové problémy, je strach. To vás možno prekvapuje. A naozaj, ak povieť politikovi alebo jazykovedcovi, alebo aj niekomu, koho stretnete na ulici, že jedna z príčin, pre ktoré svet nerieši jazykové problémy, je strach, ten človek na vás bude pozeráť ako na blázna. Po prvé preto, že pre osloveného jazykový problém jednoducho neexistuje. „Angličtina to rieši, alebo prekladatelia.“ Po druhé, ak problém vôbec existuje, je jasné, že nemá žiadnu spojitosť so strachom. „Nikto necíti strach z jazyka. Čo je to za hlúposť?“ odpovie vám ona alebo on. Ale mnohé strachy sú nevedomé. Necítíme ich, čo je dobré, lebo bez toho by sa nedalo spokojne žiť. Faktom však zostáva, že tieto strachy spôsobujú veľa neporiadku a chýb v našom spôsobe chápania reality.

Prečo jazyk vyvoláva strach? Opakujem, z rôznych príčin. Napríklad, jazyk je spojený s našou identitou. Jedného

dňa v detstve sme si uvedomili, že naše prostredie hovorí takým alebo onakým jazykom, a že to nás definuje vo vzťahu k ostatnému svetu. Patríme ku skupine ľudí definovanej jazykom, ktorým hovoríme. Teda, v hĺbke psychiky, môj jazyk som ja. Široké použitie švajčiarsko-nemeckých dialektov je spôsobom, ako povedať: pozri, kto sme my, my nie sme Nemci. Alebo sa pozrite, ako reagujú Flámi alebo Katalánci: „Ak prenasledujú alebo kritizujú môj jazyk, prenasledujú alebo kritizujú mňa.“

Mnoho ľudí má odmietavý postoj k esperantu, preto, že v ňom vidia jazyk bez konkrétneho národa, teda jazyk bez ľudskej

identity. To znamená, buď nie jazyk, alebo jazyk, ktorý je viac umelý ako ľudský, jazyk, ktorý je vo vzťahu k skutočným jazykom to, čo je robot vo vzťahu k skutočným ľuďom. A to evokuje strach. Je to strach podobný ako pri robotovi, o ktorom sa hovorí, že má ambíciu k univerzálnosti, zašliape všetky ostatné jazyky, všetky národy, všetko individuálne a živé, ničiac postupne všetko. To vám možno pripadá ako fantázia. Ale je to pravda.

Psychologická metóda nazývaná klinický rozhovor, v ktorom sa skúma, ktoré myšlienky alebo obrazy sa priradujú jeden k druhému, ak požiadame niekoho, aby nám povedal, čo prechádza jeho mysľou po vyslovení jedného určitého slova, v tomto prípade „esperanto“, preukázala u mnohých ľudí existenciu tohto nevedomého strachu.

Tabu

Naozaj, tabu sa dotýka celej oblasti medzinárodnej a medzištátnej jazykovej komunikácie. Ak študujete dokumenty, ktoré sú produkované v tejto oblasti, budete konštatovať, že asi v 99% z nich akoby esperanto vôbec neexistovalo, ako keby ľudstvo nemalo žiadnu skúsenosť iným spôsobom komunikovať na medzinárodnej úrovni, než ako zvyčajne prekladáním, tlmočením alebo používaním prestížneho národného jazyka, ako je angličtina. Esperanto je tabu. To dokazuje, že ak sa jedná o nejaké tabu, odmieta sa porovnávať.

Ak sa vo vede chce dokázať hodnota niečoho, vždy sa daný jav alebo vec s niečím porovnáva. Skôr než sa rozhodne o novom lieku, porovnáva sa jeho účinnosť s inými známymi substanciami. A ak sa rozhoduje o vykonaní nejakého veľkého diela, napríklad postaviť nový štadión, čo sa robí? Vydá sa výzva na ponuky. Navrhujú sa rôznym firmám podať projekty a potom sa porovnávajú rôzne ponuky, aby sa prijala tá najrozumnejšia, v závislosti od ceny a iných kritérií, ktoré treba brať do úvahy. To je normálny postup.

V skutočnosti existuje vedecká metóda o umení rozhodnúť sa pri vyberaní najlepšieho spôsobu na dosiahnutie určeného cieľa. Táto vedecká metóda sa nazýva "operačný výskum". Ak sa aplikujú pravidlá tohto výskumu na jazykový problém, možno skonštatovať, že zo všetkých súčasných prostriedkov optimálnym na dosiahnutie cieľa je esperanto.

Ale na to je nevyhnutné porovnať navzájom rôzne systémy, teda vidieť objektívne, v praxi (v teréne, ako sa hovorí), ako sa esperanto prezentuje vo vzťahu ku gestám, koktaniu v nie dobre ovládanom jazyku, k používaniu angličtiny, k prekladaniu dokumentov a tlmočeniu prejavov, či už súčasných alebo neskorších, k používaniu latinky atď. Len toto porovnanie umožní dospieť k záveru, ktorý systém je najlepší.

Aj keď dokumenty o jazykovej situácii, či v OSN, či v EU, alebo v jazykovedných odboroch univerzít atď. obsahujú tisíce strán, takých dokumentov, ktoré pristupujú k týmto problémom na základe porovnania zahŕňajúceho esperanto, je menej než prstov na ruke jedného človeka. Pretože porovnanie rôznych možných riešení problémov je niečo tak časté v iných oblastiach, jeho neprítomnosť na poli medzinárodnej jazykovej komunikácie ukazuje, že tu pôsobí tabu.

V čom pramení toto tabu?

Prečo tento tabuizovaný prístup k jazykovému problému? Príčiny sú znovu rôzne. Sú politické príčiny. Myšlienka, že "obyčajní ľudia" by mohli bez prekážok komunikovať medzi národmi, sa nepáči mnohým štátom. Sú sociálne príčiny. Tá istá možnosť sa nepáči privilegovaným sociálnym vrstvám. Ľudia, ktorí ovládajú dostatočne angličtinu alebo iný dôležitý jazyk, majú veľa výhod nad ľuďmi, ktorí poznajú len niekoľko miestnych jazykov. Vôbec si neželajú stratiť túto výhodu. Je to zvlášť viditeľné v tzv. treťom svete.

Ale ja si myslím, že hlavné príčiny sú psychické. Jadro problému leží v emočnej zataženosti, atmosfére pojmu "jazyk", v jeho schopnosti rozoznať veľmi hlboké vlákna našej duše. Myslíme pojmiami alebo slovami. A slová a pojmy nie sú len záležitosti intelektu, majú akýsi emotívny, akýsi citový základ. Nie všetky, ale mnohé. Ak poviem "vojna" alebo "peniaze", alebo "matka", alebo "sex", alebo "atómová energia", niečo vibruje hlboko vo vás, napriek tomu, že si to v zásade neuvedomujete. Iným slovom, nie sme ľahostajní voči veľkej časti našich pojmov, hlavne k tým, ktoré sú nejako spojené s našimi túžbami, potrebami, naším úsilím, potešením, utrpením, mocou atď.

Medzi týmito pojmiami so silným emocionálnym nábojom sa nachádza aj pojem "jazyk". Prečo? Lebo jazyk evokuje schopnosť porozumenia a možnosť byť chápaný je jednou z najzákladnejších túžob človeka. Ak máme nejaké starosti alebo trápenie, ak o tom môžeme hovoriť niekomu, kto nás bude počúvať a chápať reagovať, budeme to cítiť ako pomoc, uskutoční sa nejaké rozdelenie starostí alebo utrpenia, tým spôsobom, že sa už necítíme sami a budeme nám lepšie.

Ak bábätko trpí a kričí, veľmi často kvôli nepochopeniu, reakcia vedľa stojaceho dospelého je chybná, alebo vôbec neprichádza, okrem výrazu bezmocnosti na tvári. Ale ak dieťaťko vie hovoriť a môže povedať: "Bolí ma v uchu", reakcia dospelého je úplne iná. Uskutočňuje sa komunikácia, ktorá mení život. Pretože sa taká komunikácia najčastejšie a najúčinnejšie uskutočňuje s matkou,

emocionálny podtón pojmu "jazyk" obsahuje aj city k nej. Preto sa vo väčšine jazykov hovorí "materinský jazyk", aj keď v skutočnosti ide o jazyk rodičovský alebo jazyk určitého prostredia.

Pozrite, ako emociálne reagujú ľudia, ak sa objaví návrh na zmenu pravopisu. Pozorne si pozrite argumenty a uvidíte, že nič skutočne rozumné sa tam neobjavuje. Ide jednoducho o emócie, tie emócie, ktoré vždy rozvibruje pojem "jazyk"

Aj "otec", aj "matka"

Esperanto sa javí ako monštrum, lebo sa hovorí, že ho vytvoril jeden muž. Iným slovom, má "otca". Ale nemá "matku". Je obludným produktom nejakého úchylného samotára. K tomuto názoru prispievajú mnohé definície, ktoré je možné nájsť v slovníkoch, encyklopédiách, publikáciách o jazykoch alebo esperantských informačných prostriedkoch, podľa ktorých "Esperanto bolo vytvorené Zamenhofom v roku 1887". V skutočnosti esperanto nevzniklo v roku 1887. V tomto roku sa objavilo semienko tohto jazyka a toto semienko počas mnohých rokov najskôr rástlo a transformovalo sa v Zamenhofovej mysli a v jeho zošitoch.

Po takom dlhom procese, porovnateľnom s procesom postupného rastu semienka rastliny, bol projekt publikovaný, to znamená, že semienko bolo zasiate. Ale toto semienko sa mohlo stať niečím živým, len ak ho pôda prijala. A tou pôdou je "matka" esperanta, to je spoločenstvo tých prvých idealistov, ktorí prijali semienko a dali mu prostredie, v ktorom mohlo rásť, transformovať sa a stať sa dostatočne životaschopným, aby žilo nezávisle od kohokoľvek.

Esperanto, ako sa používa dnes, nie je Zamenhofovým dielom. Je to jazyk, ktorý sa vyvinul na základe Zamenhofovho projektu, počas storočného používania ľuďmi veľmi rozdielnymi. Je to jazyk, ktorý sa vyvinul úplne prirodzene, používaním, tvorením, striedaním návrhov a protinávrhov, najčastejšie nevedomých. Nie je monštrum, ktorému dal vznik nejaký človek, má "otca", áno, obdivuhodného "otca", "otca", ktorý do neho dal neuveriteľne vhodný životný potenciál, ale má aj "matku", ktorá sa oň láskavo starala, ktorá mu – oveľa viac, než mohol sám "otec" – dala život.

V dlhodobej perspektíve

Vidíte, že psychologické aspekty esperanta a svetového jazykového problému sú oveľa komplexnejšie, ako sa na prvý pohľad zdá. V psychike väčšiny jednotlivcov sa nachádza veľký odpor k samotnej myšlienke medzinárodného jazyka (ktorý nie je tiež národným jazykom). Pre tento odpor takmer nikto z politických, sociálnych a intelektuálnych elít neakceptuje jasné preskúmanie tejto záležitosti.

Odpor bude ďalej trvať a bude ostrý, určite. Tak ako je možné niečo vnímať len vtedy, keď sme v tomto smere pripravení, tak v súčasnosti veľa ľudí jednoducho nepočuje, čo sa o esperante hovorí; ich myseľ nie je pripravená, a tak vety idú pomimo, bez toho, aby do nich prenikli. Áno, odpor bude silný. Ale v dlhšej perspektíve pravdepodobne nebude môcť zvíťaziť nad faktami.

Skrátená verzia prednášky od Clauda Pirona v roku 1998

Zvyčajné otázky o esperante

V tejto časti nájdete odpovede na niekoľko zvyčajných otázok o esperante

Prečo sa tento jazyk volá esperanto?

Zo začiatku sa jazyk volal "Lingvo Internacia" - medzinárodný jazyk. Keď Zamenhof predstavil tento jazyk, použil pseudonym "Doktor Esperanto" (to znamená: lekár, ktorý dúfa). Preto ľudia začali hovoriť o "jazyku lekára Esperanto" a o niečo neskoršie hovorili len "Esperanto". To sa stalo menom jazyka.

Kolko ľudí hovorí esperantom?

Nie je jasné ako spočítať ľudí hovoriacich esperantom, pretože nie všetci čo jazyk používajú, sú členmi v nejakej organizácii. Záleží tiež na definícii "hovori esperantom": počítať len tých, ktorí ním hovoria pravidelne a na vysokej úrovni, alebo aj tých, ktorí majú len základné vedomosti z jazyka, hoci ho len veľmi zriedka používajú? Počty esperantom hovoriacich ľudí na svete kolíšu od desiatok tisíc až do niekoľkých miliónov. V každom prípade je na svete dostatok ľudí hovoriacich esperantom, aby bolo možné mať živé medzinárodné spoločenstvo.

Ktorým jazykom sa esperanto podobá?

Väčšina slovných koreňov pochádza z európskych jazykov, predovšetkým pochádzajúcich z latinčiny, ale gramatika má mnohé črty, ktoré nie sú typické pre európske jazyky, ale robia ho podobným napríklad turečtine, svahilčine alebo čínštine.

Je ľahké študovať esperanto?

V porovnaní s národnými jazykmi, áno. Ale, ako vždy, veľa závisí od individuality a od toho, koľko iných jazykov ste študovali. Učiť sa jazyk je podľa našich skúseností vždy výzva a nie je to "veľmi ľahké". To platí aj pre esperanto, napriek tomu, že ono je samozrejme menej ťažké než zvyčajne národné alebo etnické jazyky. Esperanto sa môžu naučiť aj ľudia, ktorí skutočne nikdy neboli schopní naučiť sa cudzí jazyk! Ale pochopiteľne je potrebné veľa študovať a cvičiť, ak chcete jazyk používať plynule a správne.

Prečo študovať esperanto?

Existujú rôzne príčiny prečo sa ľudia začnú učiť esperanto. Tí ktorí majú radi jazyky sú zvedaví na jeho gramatiku a tak ho začnú študovať. Iní majú záujem o esperanto preto lebo sa im nepodarilo naučiť sa cudzí jazyk a chcú skúsiť ľahší. Niektorí počuli o "vnútornej myšlienke" a kvôli nej sa ho učia, aby týmto spôsobom podporili mier a zjednotený svet. Mladí ľudia sa často zaujímajú o cestovanie do iných krajín, aby tam našli nových priateľov a esperanto je pre to dobrou alternatívou.

Ako študovať esperanto?

Ak máte dobrý prístup k internetu, tak vám odporúčame začať na www.lernu.net. Tu sa nachádza veľa interaktívnych kurzov pre začiatočníkov v mnohých jazykoch. Ak uprednostňujete kurz v knižnej podobe, môžete si ich objednať cez www.espero.sk. Ak by sa vám páčilo študovať esperanto v jazykovom kurze, môžete kontaktovať napr. Slovenskú esperantskú mládež alebo niektorý esperantský klub. V mnohých krajinách a mestách sa pravidelne konajú kurzy esperanta. Ak budete čiastočne ovládať esperanto, je dobré ho používať v kontakte s inými ľuďmi, či už cez internet, alebo na esperantských stretnutiach.

Má esperanto nejaké symboly?

Áno, niekoľko. Zelená hviezda je najstarším a najviac používaným, okrem iného aj na esperantskej zástave. Zelená farba je symbolom "nádeje" a päťcípá hviezda symbolizuje päť kontinentov. Iným, novším symbolom je tzv. "jubilejný symbol", ktorý vznikol ako výsledok konkurzu pre storočnicu esperanta.

Prečo sa niektorí jazykovedci nepriaznivo vyjadrujú o esperante?

Tí, ktorí najlepšie poznajú komplexnosť jazyka, sú jazykovedci. Možno práve preto, že mnohí z nich sú kompetentní ľudia, nemôžu uveriť, že esperanto môže fungovať ako plnohodnotný, žijúci jazyk a teda byť hodný pozornosti a skúmania. Jazyk je niečo tak komplexné a

delikátne, že objavenie sa skutočného, bohatého, živého jazyka založeného na projekte jedného mladíka (Zamenhof mal 27 keď predstavil esperanto po viac ako desaťročnej príprave) je veľmi nepravdepodobné. Prirodzene sú skeptickí. Ale ak by poznali realitu, zistili by, že esperanto podivuhodne dobre funguje v medzinárodnej komunikácii. Bolo by dobre, keby v budúcnosti viac jazykovedcov a výskumníkov chcelo robiť štúdie a zaoberať sa výskumom esperanta.

Je možné študovať esperanto na univerzitách a školách?

V niektorých krajinách áno. Mnoho esperantistov argumentuje, že esperanto na základnej škole by žiakom neskoršie pomohlo v učení iných cudzích jazykov, pretože žiaci by získali sebadôveru pri učení sa relatívne ľahkého esperanta a tiež by lepšie pochopili gramatickú štruktúru, vďaka prehľadnosti a jasnosti gramatiky esperanta. Existuje o tom veľa údajov a bolo by zaujímavé, keby sa urobili odborné štúdie o učení uľahčujúcej (propedeutickej) hodnote esperanta.

Je možné poznať, z ktorej krajiny pochádza človek hovoriaci esperantom?

Často sa to dá uhádnuť podľa výslovnosti, ale nie vždy. Existujú aj takí, ktorí majú "neutrálnu" výslovnosť.

Kolko existuje ľudí, hovoriacich esperantom "od narodenia"?

Pravdepodobne existuje okolo 1000 ľudí, ktorí hovoria esperantom ako jedným zo svojich materských jazykov. Často sa stáva, že sa rodičia stretli počas nejakého esperantského podujatia a sú z rôznych krajín. Používajú esperanto doma a keď sa im narodí dieťa, chcú aj naďalej používať medzi sebou esperanto. Najčastejším modelom je, že jeden rodič vždy s dieťaťom používa esperanto a druhý rodič, ktorý je

pristáhovalcom, používa svoj rodný jazyk. V spoločnosti dieťa používa miestny alebo národný jazyk. Týmto spôsobom dieťa od narodenia hovorí tromi jazykmi.

A nebolo by lepšie vytvoriť nový, ešte spravodlivejší jazyk na medzinárodnú komunikáciu?

Zostaviť dobrý základ jazyka nie je ľahké. Lingvisti, ktorí najlepšie poznajú jazyky, nie vždy majú talent vytvoriť jazyk. Ich špecializácia je analyzovať jazyky. Vytvoriť a analyzovať sú dve dosť rozdielne veci. Mnohí ľudia vytvorili základ jazyka, aj veľa jazykovedcov to skúsilo, ale doteraz ich výsledky neprekonali esperanto. Zamyslite sa nad Mozartom a skladaním hudby. Len zriedka sa objavujú ľudia s takým obrovským talentom. Podobne aj Zamenhof. Mal mimoriadny talent na tvorenie jazyka a bol schopný sám vytvoriť jazyk, ktorý sa ukázal oveľa lepší než iné pokusy. Okrem toho oživenie nového jazykového základu zaberie veľa času na jeho dôkladné celosvetové praktizovanie po jeho publikovaní. A bez ideologického základu porovnateľného s tým, ktorý Zamenhof dal esperantu, má malú šancu stať sa skutočne živým jazykom a získať si dostatočnú sociálnu základňu. Esperanto týmto procesom už prešlo a jazyk je pripravený. Nie perfektný, ale predsa len dobrý na rovnoprávnú medzinárodnú komunikáciu.

A nestačí angličtina na medzinárodnú komunikáciu?

Angličtina je veľmi užitočná na medzinárodnú komunikáciu v mnohých situáciách. Ale faktom zostáva, že nie všetkým sa podarilo dosiahnuť v tomto jazyku vysokú úroveň napriek mnohoročnému štúdiu. Zvlášť pre tých, ktorých materský jazyk sa nepodobá angličtine, je to ťažko dosiahnuteľné. (Ak ste niekedy boli v Kórei alebo Turecku, tak viete, o čom hovoríme.) Esperanto sa dá ľahšie naučiť než etnické jazyky, či už ide o učenie sa cudzieho jazyka v mladosti alebo dospelosti. Okrem toho, esperanto nie je spojené s nejakou osobitnou národnou kultúrou, čo je veľká výhoda pre jazyk, ktorý funguje ako most medzi všetkými národmi, ktoré tak môžu komunikovať na základe rovnoprávnosti.

A nepremrhalo už esperanto svoju šancu?

Je pravdou, že esperanto bolo na začiatku dvadsiatych rokov takmer vybraté Ligou Národov (predchodcom OSN) ako jeden z pracovných jazykov tejto organizácie, a že sa oň zaujímalo veľa politikov v tridsiatych a štyridsiatych rokoch. Dnes sa veľmi málo politikov zaujíma o esperanto. Môže sa stať, že esperanto už nikdy viac nebude mať šancu stať sa pracovným jazykom nejakej veľkej medzinárodnej organizácie. Môže sa však stať, že sa situácia v budúcnosti zmení a že sa esperanto stane viac populárne medzi ľuďmi ktorí sa zaujímajú o tvorenie nového svetového spoločenstva s priateľskými a bližšími vzťahmi medzi národmi. Budúcnosť sa dá ťažko poznať. Ale treba dúfať... My esperantisti v to dúfame (Slovo "esperanto" znamená osobu, ktorá dúfa.)

Miestne informácie o esperante

Organizácie a kluby

Esperantské organizácie a kluby na Slovensku zastrešuje:

SKEF – Slovenská esperantská federácia, Zvolenská 15, 036 01 Martin, e-mail: skef@esperanto.sk.

Samostatne pôsobí organizácia pre mladých esperantistov:

SKEJ – Slovenská esperantská mládež, Lúčky 5, 908 51 Holíč. web: <http://skej.esperanto.sk>, e-mail: skej@esperanto.sk.

Kurzy

Aktuálne informácie nájdete na adrese:

<http://esperanto.sk/eo/kurzy.php>.

Podujatia

Aktuálne informácie nájdete na adrese:

<http://skej.esperanto.sk/arangoj.php>.

Knihy o esperante

Do slovenčiny bola preložená *Zamenhofova ulica*. Kniha je zbierkou pútavých rozhovorov s človekom, ktorého postihol neobyčajný osud. Opisuje príbeh poľského intelektuála, ktorý prežil holokaust a peklo židovského geta vo Varšave a ktorému sa len zázrakom podarilo uniknúť z transportu do továrne na smrť v nacistickom koncentračnom tábore v Treblinku. Časť knihy je venovaná spomienkam na Ľudovíta

Zamenhofa a na jeho projekt medzinárodného jazyka esperanto. Samostatná kapitola, zostavená prekladateľom knihy do slovenčiny, prináša bohatu ilustrovanú aktuálnu informáciu o tomto medzinárodnom jazyku u nás a vo svete. So súhlasom vydavateľa je kniha voľne prístupná na adrese <http://esperanto.sk/varbiloj/ZamUlica3MB.pdf>

Kníhkupectvá

Esperantskú literatúru a multimédiá na Slovensku vydáva a distribuuje vydavateľstvo **Espero**.

Elektronický obchod vydavateľstva: www.espero.sk
Kontaktná adresa: Vydavateľstvo Espero,
Peter Baláž, Vítazná 840/67A, 958 04 Partizánske,
e-mail: info@espero.sk, tel: 0902 203 369.

Esperantské knihy, učebnice, učebné pomôcky a CD s hovoreným slovom (audioknihy v esperante) z vydavateľstva

Stano Marček nájdete na adrese:

www.martinus.sk/knihy/vydavatelstvo/Stano-Marcek/

Kontaktné informácie

Ďalšie informácie nájdete na adresách:

www.preco.esperanto.sk

www.esperanto.sk

Môžete nám napísať aj na info@esperanto.sk

www.lernu.net

lernu! sú mnohojazyčné stránky, ktoré pomáhajú používateľom internetu získavať informácie a učiť sa esperanto bezplatne a ľahkým spôsobom.

Na stránkach sú kurzy rôznej úrovne, slovníky v mnohých jazykoch, prehľad gramatiky, je možné počúvať rozprávky s obrázkami, besedník na priamu komunikáciu, fóra a veľa iného.

Esperanto je ...

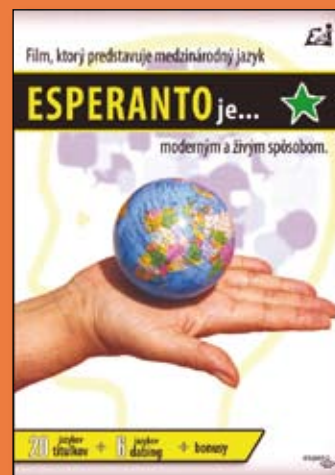
www.esperantoestas.net

Zoznámte sa s medzinárodným jazykom esperanto prostredníctvom šiestich krátkych, pútavých filmov!

Esperanto estas ... (Esperanto je...)

- ... jazyk vhodný na všetko (časť 1 - 01:43 min)
- ... jazyk s mnohými črtami (časť 2 - 08:01 min)
- ... jazyk používaný mnohými spôsobmi (časť 3 - 06:23 min)
- ... jazyk naučiteľný pre každého (časť 4 - 13:22 min)
- ... jazyk s pestrým hnutím (časť 5 - 04:12 min)
- ... jazyk budúcnosti (časť 6 - 09:31 min)

ESPERANTO JE MEDZINÁRODNÝ JAZYK POUŽÍVANÝ VO VŠETKÝCH ČASTIACH SVETA

"Cítim sa časťou celosvetového spoločenstva"

Erin Piateski,
USA

"Esperanto je časťou môjho normálneho života"

Renato Corsetti,
Taliansko

"Čo ma v esperante zaujíma, je jeho kultúrna časť"

Rogener Pavinski,
Brazília

"Už sedem rokov je esperanto mojim hlavným zamestnaním"

Katalin Kováts,
Holandsko/Maďarsko

"Esperanto urobilo zo mňa svetového občana"

Jean Codjo,
Kanada / Benin

"Esperanto veľmi posilnilo môj záujem o iné krajiny a kultúry"

Marcos Cramer,
Nemecko

"Vďaka esperantu často prežívam v zahraničí dôverné kontakty"

Satoo Reiko,
Japonsko

"Esperanto mi otvorilo nový pohľad"

Trinh Hong Hanh,
Vietnam

"Štúdium esperanta ma priviedlo do novej časti sveta"

Russ Williams,
Poľsko/USA

Esperanto sa nachádza aj v dedinách bez elektriny"

Vladka Chvátalová,
Belgicko/Česko

"Esperanto mi prináša medzinárodné priateľstvo"

LI JIANHUA,
Čína

"Esperanto veľmi uľahčuje medzinárodné výmeny"

Kong Kil-yoon,
Kórea

"Som očarená vnútornou logikou esperanta"

Zsófia Kóródy,
Nemecko/Maďarsko

"Pre mňa je esperanto veľkou inšpiráciou"

Hokan Lundberg,
Švédsko

**V TEJTO BROŽŮRKE SA MÔŽETE DOČITAŤ VŠELIČO O ESPERANTE
A O TOM, AKO HO POUŽÍVAJÚ ĽUDIA Z RÔZNYCH KRAJÍN**